

Aastaraamat 2008

SISUKORD

Eessõna	4	Toiduainetööstuse ja Põllumajanduse Kutsenõukogu	18
Tegevuseesmärgid aastaks 2008	5	Transpordi ja Logistika Kutsenõukogu	18
Kutsekoja struktuur aastal 2008	7	Õigus- ja Sisekaitse Kutsenõukogu	19
Aasta olulisemad sündmused	8	Äriteeninduse ja Muu Äritegevuse Kutsenõukogu	20
Suurte muutuste algus – uus kutseseadus	8	Kutsestandardite ja kutsetunnistuste statistika 1998-2008	21
Kutsenõukogudes tehtud töö	9	Välja töötatud kutsestandardid aastatel 1998-2008 kutsenõukogude kaupa	21
Ehituse, Kinnisvara ja Geomaatika Kutsenõukogu	10	Väljastatud kutsetunnistused aastatel 1999-2008 tasemete kaupa	21
Energeetika, Mäe- ja Keemiatööstuse Kutsenõukogu	11	ESF programm	22
Hariduse Kutsenõukogu	12	Välisprojektides osalemine	23
Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Kutsenõukogu	12	Väliskogemusest õppimine	24
Inseneride Kutsenõukogu	13	Teavitusüritused ja koolitused	33
Kergetööstuse Kutsenõukogu	13	Europassi Keskus	34
Kultuuri Kutsenõukogu	14	Kutsekoja tegevuseesmärgid aastaks 2009	35
Masina-, Metall- ja Aparaatitööstuse Kutsenõukogu	15	Summary in English	36
Metsanduse Kutsenõukogu	15	Introduction	36
Rahvakunsti ja Käsitöö Kutsenõukogu	16	Structure	37
Teeninduse Kutsenõukogu	16	Main developments in Estonian Qualifications System	38
Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu	17	Lisad	40
		Pilte toimunud sündmustest aastal 2008	40
		Artikkel: Maastikuehitajad Luual ja Tokyos	48
		Kõne: 10 aastat kutsete süsteemi Eestis	49
		Artikkel: Kutsete süsteemil on arenguruumi	50
		Artikkel: Et kutseharidus ei jääks viimase vaguni rolli	51

EESSÕNA

2008. aasta oli Kutsekojale edukas nii põhitegevuses (kutsestandardite ning kutsete andmise süsteemi, kutseregistri ning kutsete rahvusvahelise tunnustamise süsteemi haldamine) kui kutse-süsteemi arendamisel. Esimesed üksteist aastat on andnud meile terviklikult toimiva, avatud ja paindliku Eesti kutse-süsteemi. Oma ehituspõhimõtelt vabatahtlikuna on see süsteem võimaldanud sertifitseerida umbes 36640 tööturul tegutseva inimese kutse, andes olulise panuse Eesti tööjõu konkurentsivõime tõusule.

Samas on 2008. aasta olnud ka suur muutuste aasta. Käivitus uus Euroopa Sotsiaalfondi (edaspidi ESF) programm „Kutsete süsteemi arendamine“ ning vastu võeti uus kutse-seadus, mis tõi endaga kaasa palju olulisi muudatusi.

2008. aasta detsembris kolis Kutsekoda uutesse ruumidesse Mustamäe tee 16, mis loob head eeldused veelgi tõhusamaks koostööks meie partneritega ning senisest oluliselt paremad töötingimused Kutsekoja töötajatele.

Käesolev aastaraamat annab ülevaate Kutsekoja 2008. aasta kõige olulisematest sündmustest, kutse-õukogude tööst, tehtud arendustegevusest ning aasta jooksul saadud väliskogemustest.

Head lugemist!

Olav Aarna
Juhatuse liige

Maaja-Katrin Kerem
Juhatuse liige

TEGEVUSEESMÄRGID AASTAKS 2008

22. mail 2008. a. võttis Riigikogu vastu uue kutse-seaduse, mis annab õigusliku raamistiku Eesti tervikliku kompetentsipõhise kutse-süsteemi arengule. Sellest johtuvalt järgib Kutsekoja tegevus aastatel 2008-2011 kahte olulist eesmärki:

- Tagada uue kutse-seaduse rakendamisel Eesti kutse-süsteemi jätkusuutlik toimimine
- Olla tugiasutuseks ESF programmile „Kutsete süsteemi arendamine“ (2008-2013)

Eesti kutse-süsteemi jätkusuutliku toimimise tagamine tähendab väljakujunenud ülesannete täitmise jätkumist ja sujuvat üleminekut uute põhimõtete rakendamisele. Nendeks väljakujunenud ülesanneteks on:

- kutsenõukogude tegevuse korraldamine ja koordineerimine
- kutsestandardite väljatöötamise ja uuendamise korraldamine
- kutse andmise süsteemi arendamine
- tööturu osapoolte ning koostööpartnerite nõustamine ja koolitamine
- kutse-registri pidamine
- Europassi Keskuse ülesannete täitmine

Esimese nelja ülesande osas sätestab konkreetsed eesmärgid ja mõõdikud Haridus- ja Teadusministeeriumi (edaspidi HTM) ja Kutsekoja vahel igal aastal sõlmitav haldusleping. Kutse-registri pidamine ja Europassi Keskuse ülesannete täitmine on Kutsekoja pidevad põhikirjalised ülesanded, mille jaoks mõõdikuid määratletud pole. Seetõttu on alljärgnevalt esitatud ESF programmi loogikast tulenevad tegevuseesmärgid aastati koos mõõdikutega nende täitmise hindamiseks.

2008. aastaks olid seatud järgmised tegevuseesmärgid:

1. Kutse-süsteemi uue kontseptsiooni ja kvaliteeditagamise printsiipide välja töötamine:
  - analüüsitakse Euroopa Liidu (edaspidi EL) ja teiste arenenud riikide kvalifikatsiooni- ja kutse-süsteemide arenguid ning tegevuspõhimõtteid;
  - valitakse välja 5 riiki, mille kvalifikatsiooni- ja kutse-süsteemidega detailsemalt tutvutakse;
  - töötatakse välja uue kutse-süsteemi kontseptsioon, mis arutatakse partneritega läbi ja kiidetakse heaks;
  - arutatakse läbi ja kiidetakse heaks ülemineku tegevuskava;
  - käivitatakse kutsenõukogude esimeeste kogu tegevus.

2.

Kutsealade ja kutsete klassifitseerimine ja kataloogimine:

- analüüsitakse EL ja teiste arenenud riikide kutsealade ja kutsete klassifitseerimise ja kataloogimise kogemusi;
- valitakse välja kompetentsipõhise klassifitseerimise ja kataloogimise head eeskujud;
- pilootprojektina käivitatakse IT valdkonna kompetentsipõhine kirjeldamine erinevates kutsevaldkondades.

3.

Kutsestandardite koostamise meetodika kaasajastamine, kutsestandardite uuendamine:

- uue kompetentsipõhise kutsestandardi vormi järgi koostatakse ja kinnitatakse 25 uut kutsestandardit;
- käivitatakse kutsestandardite ja õppekavade arendamise koordinatsioonimehhanism.

4.

Kutse andmise süsteemi arendamine:

- pilootprojektina käivitatakse masinatööstuse valdkonna tervikliku kompetentsipõhise kutse andmise süsteemi projekt.

5.

Kutsesüsteemi kompetentsikeskuse väljaarendamine, süsteemi rakendamisega seotud spetsialistide ning sidusgruppide koolitamine:

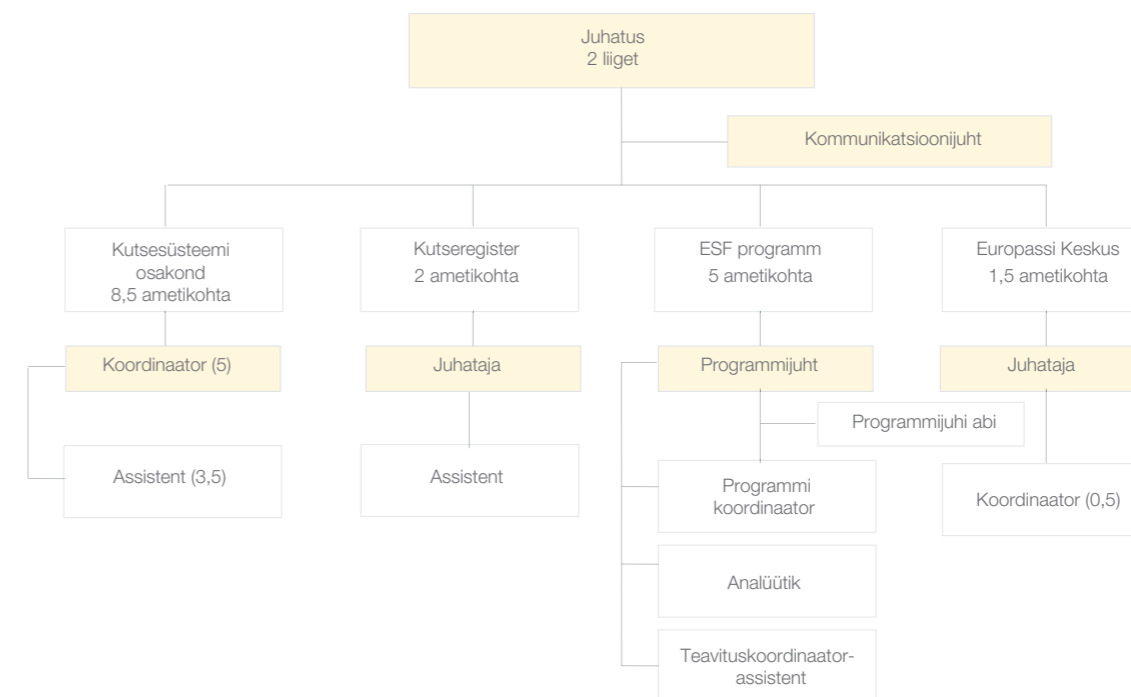
- viiakse läbi seminar kutse andjatele varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamise (edaspidi: VÕTA) rakendamise põhimõtetest;
- viiakse läbi seminar kutse andjatele kompetentsipõhise kutse andmise meetodikast.

6.

Kutsekoja tegevuse tulemustest teavitamine:

- töötatakse välja kutsesüsteemi kommunikatsioonistrateegia;
- korraldatakse kutsesüsteemi uue kontseptsiooni alane teavitusseminar partneritele;
- meedias avaldatakse vähemalt 4 kutsesüsteemi arengut tutvustavat artiklit.

KUTSEKOJA STRUKTUUR AASTAL 2008

Kutsekoja tegevust juhib kuueliikmeline nõukogu ja kaheliikmeline juhatus. Nõukogu kavandab Kutsekoja tegevust, korraldab juhtimist ja teostab järelevalvet Kutsekoja ja juhatuse tegevuse üle. Nõukogu koosseis aastal 2008 oli järgmine:

• Tarmo Kriis	Eesti Tööandjate Keskliit - esimees
• Siim Raie	Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
• Jüri-Sander Vaikma	Eesti Ametiühingute Keskliit
• Jaan Kollist	Teenistujate Ametiliitude Organisatsioon
• Janno Järve	Sotsiaalministeerium (kuni 01.09.2008)
• Thor-Sten Vertmann	Sotsiaalministeerium (alates 01.09.2008)
• Andres Pung	Haridus- ja Teadusministeerium

Juhatus oli kaheliikmeline, kuhu kuulusid Olav Aarna (juhatuse liige, analüütik) ning Maaja-Katrin Kerem (juhatuse liige, ESF programmi juht)

2008. aastal töötas Kutsekojas 19 inimest:

- kutsesüsteemi osakonnas 9 inimest
- ESF programmi osakonnas 6 inimest
- kutseregistris 2 inimest
- Europassi Keskuses 2 inimest

AASTA OLULISEMAD SÜNDMUSED

- 15. veebruaril** ilmus kutsesüsteemi 10. aastapäeva puhul Kutsekoja oma postmark
- 6. märtsil** kiitis Vabariigi Valitsus heaks uue kutseseaduse eelnõu
- 6. märtsil** tähistas Kutsekoda koos oma koostööpartneritega Lillepaviljonis 10. kutsesüsteemi aastapäeva
- 19. märtsil** kinnitati Euroopa Sotsiaalfondi programm „Kutsete süsteemi arendamine“ 2008-2013
- 23. aprillil** võtsid Euroopa Parlament ja Nõukogu vastu soovitusel Euroopa ühtse elukestva õppe kvalifikatsiooniraamistiku rakendamise kohta
- 22. mail** võttis Riigikogu vastu uue kutseseaduse
- 1. septembril** jõustus uus kutseseadus
- 15. detsembril** kolis Kutsekoda uutesse ruumidesse Marienthali Keskusesse, Mustamäe tee 16

SUURTE MUUTUSTE ALGUS – UUS KUTSESEADUS

22. mail võttis Riigikogu 61 poolthäälega vastu uue kutseseaduse, mis jõustus 1. septembrist 2008. Uue seaduse eelnõu valmistas kolme aasta jooksul ette kutsesüsteemi senist arengut analüüsinud sotsiaalpartneritest koosnev tööriühm. Eelnõusse kavandati eelkõige kahe probleemiringi senisest parem lahendus:

- kutsesüsteemi parem sidustamine haridussüsteemiga (kompetentsipõhiste kutsestandardite läbiv kasutamine õppekavaarenduses ja kvaliteedi-tagamises);
- ebaühtluse vähendamine kutsestandardite, kutsealade ja -valdkondade süsteemis.

Kutsesüsteemi paremaks sidustamiseks haridussüsteemiga nähakse uues seaduses ette järgmised olulised uuendused:

- seadus kehtestab uue 8-tasemelise kvalifikatsiooniraamistiku, mis hakkab järk-järgult asendada senist 5-tasemelist kutseraamistikku; seejuures on uus kvalifikatsiooniraamistik ühilduv Euroopa ühtse kvalifikatsiooniraamistikutega, muutes kvalifikatsioonid nii siseriiklikult kui rahvusvaheliselt paremini arusaadavaks ja võrreldavaks;
- nähakse ette teatud tingimustel esmase kutseandmise võimalus tasemeõppe lõpetamisel

kutseõppeasutuses, rakenduskõrgkoolis või ülikoolis.

Viimatinimetatu on kõige suurem uuendus, mis tekkis eelnõusse Riigikogu menetluse käigus. Kutseandmise (eelmises seaduses kutsekvalifikatsiooni omistamise) õiguse saab õppeasutus õppekavale, mis vastab kutsestandardile ja on riiklikult tunnustatud (akrediteeritud). Nende tingimuste täidetuse ja sellest johtuva kutse andja õiguse saamise otsustab vastav kutseandja. Kuna paljudel kutsealadel sobivad esmataseme kutsestandardid täna puuduvad ja kutsehariduse valdkonnas puudub ka õppekavade riikliku tunnustamise süsteem, siis eelkirjeldatud võimalust saab rakendada alates 1. jaanuarist 2011.

Ebaühtluse vähendamiseks kutsestandardite, kutsealade ja -valdkondade süsteemis nähakse seaduses ette kutseandjate kogu moodustamine. Kutseandjate kogu esimeeste kogu ülesandeks jääb kutsealade ja kutsestandardite maastiku kujundamine ühtsetel põhimõtetel.

Kutsekojal kui kutsesüsteemi tugiasutusel on kavas kõik uue kutseseaduse rakendamise seotud küsimused kutseandjate ja kutseandjatega läbi arutada. Uuendusi on kavas esmalt katsetada pilootprojektidena ja alles seejärel laiemalt rakendada.

KUTSENÕUKOGUDES TEHTUD TÖÖ

2008. aastal töötas Kutsekoja juures 16 kutseandjate kogu. Aasta jooksul toimus 31 kutseandjate kogu koosolekut ning lisaks viidi läbi 21 kirjalikku hääletust. Kutseandjate kogudes kinnitati kokku 35 uut kutsestandardit, kutseandmise tegevusloa sai üks uus organisatsioon: Eesti Kütte- ja Ventilatsiooninseneride Ühendus. Kõigi koosolekute päevakorras oli lisaks kutseandjate kogu valdkonna spetsiifilisi tegevusi (valdkonna uute kutsestandardite koostamise algatamine ja kinnitamine, kutseandjatele tegevusloa andmine) puudutavatele küsimustele ka uue kutseseaduse tutvustamine ja selle rakendamise seotud probleemide arutelud ning ESF programmi „Kutsete süsteemi arendamine“ eesmärkide, tegevuste ja tulemuste tutvustamine.

Kutseandjate kogu töö korraldamisel oli peamiseks probleemiks liikmete vahetumine ja osaliselt sellest tulenevad raskused otsustamiseks vajaliku kvoorumiga. Kõik olulised teemad ja poolaasta plaanid said koosolekutel siiski läbi arutatud ja sageli viidi

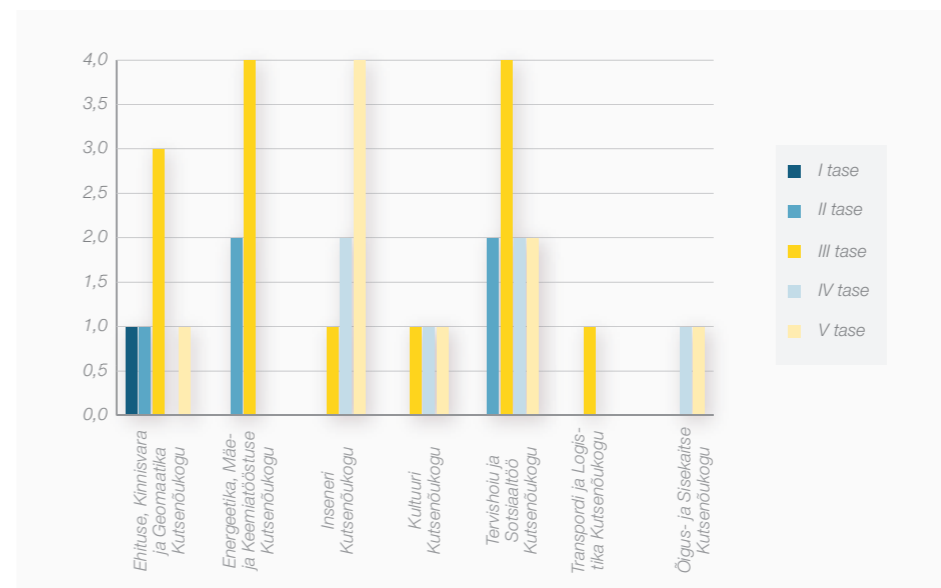
kvoorumiga puudumisel läbi kirjalik hääletus.

Paljudes kutseandjate kogudes kerkis üles probleem, et kutsestandardi kavandite arvamusküsitlustelt tuleb väga vähe tagasisidet. Lahendusena nähti, et edaspidi peab hakkama rohkem kasutama seminari vormi ja kutsuma inimesed kohapeale arvamust avaldama.

Kutseandjad tõstasid probleemi, et neil on keeruline tulla vastu kõikide kutsekoolide soovile teha kutseeksamid üheaegselt kooli lõpuksamiga juunikuus. Koolidega loodetakse saada kokkuleppele, et kutseeksami toimumise ajad hajutatakse aprilli-juuni vahel ära, et vähendada hindamiskomisjonide suurt koormust juunis.

Tõdeti, et paljudes valdkondades, kus puudub valdkonda reguleeriv seadusandlus ja töötamise eeldusena pole nõutav kutse omamine, pole kutseandmine eriti edukas. Seega on väga oluline tegeleda kutseandmise populariseerimisega.

2008. aastal välja töötatud uued kutsestandardid kutseandjate kogu kaupa

Ehituse, Kinnisvara ja Geomaatika Kutsenõukogu

Kutsenõukogu kinnitas järgmised uued kutsestandardid:

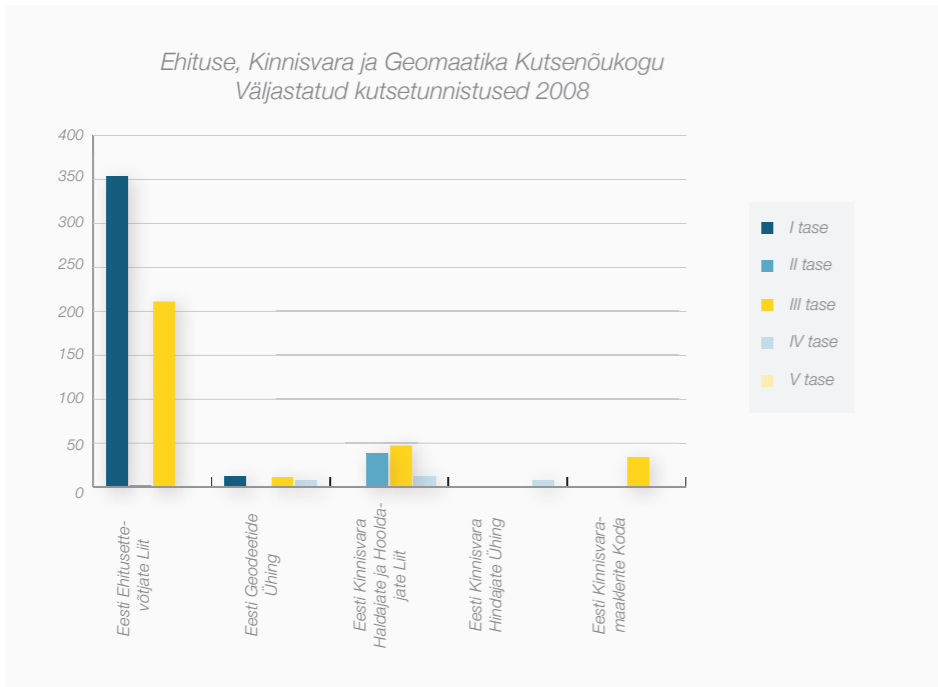
- pottsepp I
- pottsepp II
- pottsepp III
- pottsepp-restauraator III
- hindaja assistent III
- vara hindaja V

Uustöötlusena kinnitati järgmised kutsestandardid:

- kinnisvara hindaja IV
- kinnisvaramaakler III

Peatati geodeet I, II, III, IV ja V kutsestandardite uustöötluste välja töötamine, ootamaks ära kutsesüsteemi kontseptsiooni uuendamisest ja ESF-i programmist tulenevad uued kokkulepped.

Eesti Geodeetide Ühing kavandab käivitada maakorraldaja IV kutse andmise.

Energeetika, Mäe- ja Keemiatööstuse Kutsenõukogu

Kutsenõukogu kinnitas järgmised uued kutsestandardid:

- elektroonikaseadmete koostaja II
- elektroonikaseadmete koostaja III
- elektroonikaseadmete paigaldaja ja hooldaja II
- elektroonikaseadmete paigaldaja ja hooldaja III
- jäätmekäitluse klienditeenindaja III
- keskkonnajuhtimise spetsialist III

Uustöötlusena kinnitati järgmised kutsestandardid:

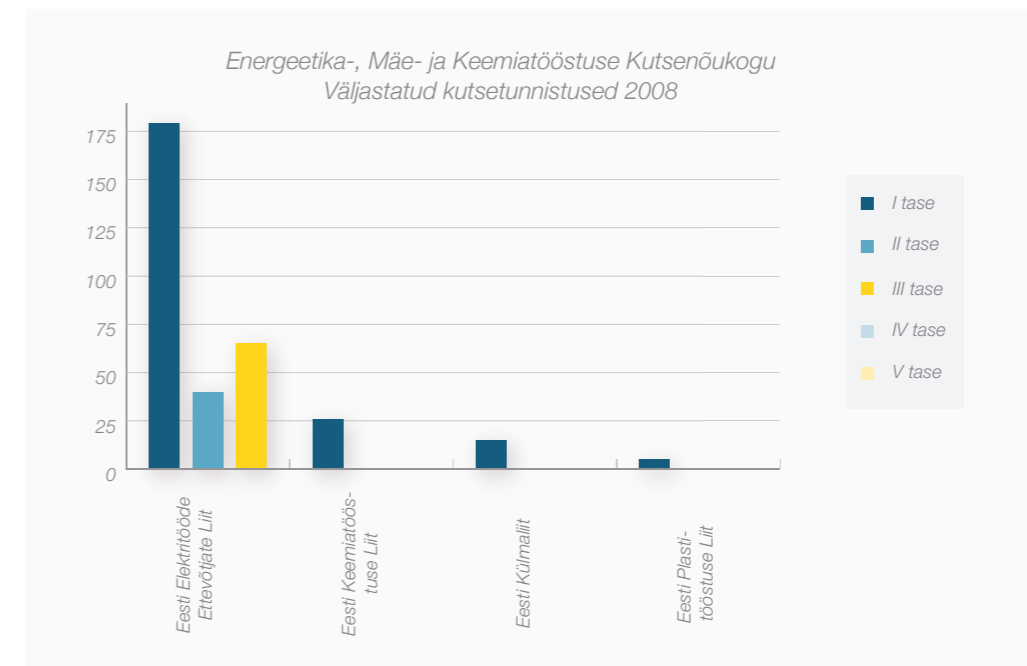
- veetöötlusoperaator I
- veetöötlusoperaator II
- veetöötlusoperaator III

Elektritööde Ettevõtjate Liit plaanib käivitada turvasüsteemide tehnik III kutse andmise. Samuti on plaanis käivitada ühtne (kutseeksamielne) täienduskoolitussüsteem, kuna valdkonnas tasemeõpe puudub.

Tekkinud on vajadus basseinitehnika spetsialisti kutsestandardi järgi, mis võimaldaks luua kohustusliku täienduskoolitussüsteemi kõrgendatud ohtlikkusega

ala töötajatele.

Külmatehnika alal pidurdab kutse andmist kutseeksamielise koolitussüsteemi puudumine. Praegu luuakse Kopli Ametikooli juurde koolituskeskust, valmistatakse massiliseks kutse andmiseks, sest alates 2010. a. muutub külmamehaaniku kutsealal kutsetunnistus EU direktiivi alusel kohustuslikuks.

Hariduse Kutsenõukogu

Peatati haridusjuhi kutsestandardi kavandi väljatöötamine, kuna:

- 1) haridusjuhi kutsenimetuse alla ei saa koondada koolijuhile lisaks huvijuhti, KOV haridusnõunikku ja -spetsialisti, vaieldav on ka õppealajuhhi nimetamine haridusjuhiks,
- 2) Tartu Ülikooli juures on töörühm koostanud koolijuhhi kompetentsimudeli, mida on omakorda täiendanud Tallinna Ülikooli töörühm (eesmärgiga käivitada täienduskoolitus), seetõttu on koostatud kompetentsimudel piisav haridusjuhi hindamiseks.

Peatati sotsiaalpedagoogi kutsestandardi kavandi väljatöötamine, ootamaks ära kutsesüsteemi

kontseptsiooni uuendamisest ja ESF-i programmist tulenevaid uusi kokkuleppeid.

Eesti Noorsootöö Keskus kavandab käivitada noorsootöötaja III, IV ja V kutse andmise. 2009. aastal käivitub ka noorsootöö arendamise programm, mille üks eesmärk on toetada kutse andmist. Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus on arutanud kutseõpetaja kutse andmise käivitamise vajadust.

Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus väljastas 2008. aastal 78 kutsetunnistust V tasemel. Eesti Noorsootöö Keskus ei ole veel kutsetunnistusi väljastanud.

Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Kutsenõukogu

Hetkel on tööstuse sektoris olukord, kus oskustöeline, spetsialist kui ka tippjuht ilma infotehnoloogia alaste teadmiste ja oskusteta hakkama ei saa. Seoses sellega tekkis idee ellu kutsuda pilootprojekt, mille eesmärgiks oleks logistika, metsanduse, tekstiili-, masina- ja toiduainetööstuse valdkondades

töötavate inimeste infotehnoloogia alaste läbivate kompetentside väljaselgitamine ja arendamine. Projekti väljundiks on koostada IT kompetentside kataloog.

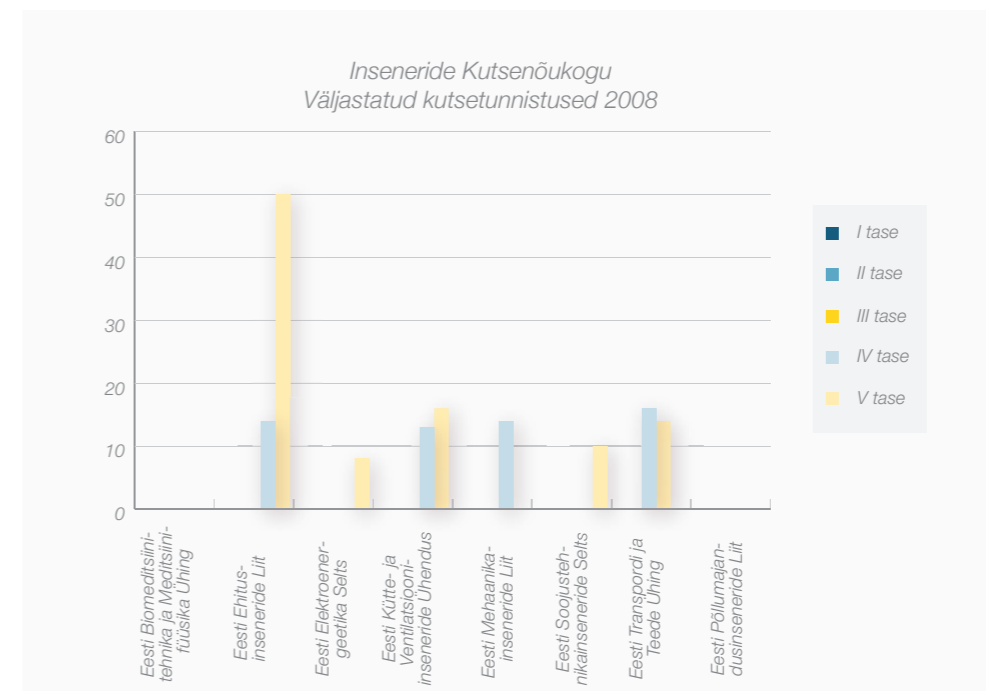
Inseneride Kutsenõukogu

Kutsenõukogu kinnitas järgmised uued kutsestandardid:

- mäeinsener IV
- diplomeeritud mäeinsener V
- volitatud mäeinsener V
- energiaaudiitor IV
- diplomeeritud energiaaudiitor V

- volitatud energiaaudiitor V
- hoonete energiamärgise väljastaja III

Eesti Kütte- ja Ventilatsiooniinseneride Ühendusele anti hoonete energiamärgise väljastaja III, energiaaudiitor IV, diplomeeritud energiaaudiitor V, volitatud energiaaudiitor V kutsete andmise õigus.

Kergetööstuse Kutsenõukogu

Alustati õmblusalajuhhi V kutsestandardi uustööt- luse väljatöötamist.

Eesti Rõiva- ja Tekstiililiit väljastas 2008. aastal kokku 13 kutsetunnistust I tasemel.

Kultuuri Kutsenõukogu

Kutsenõukogu kinnitas järgmised uued kutsestandardid:

- pärimuskultuuri spetsialist III
- pärimuskultuuri spetsialist IV
- pärimuskultuuri spetsialist V

ning kooskõlastati järgmised kutsestandardid

- klaverimeister II
- klaverimeister III
- klaverimeister IV

ESF programmi pilootprojekti käigus katsetati klaverimeister II, III, IV kutsestandardi suhestamist Eesti 8-tasemelise kvalifikatsiooniraamistikuga. Töörühm jõudis järeldusele, et 5-tasemelises raamistikus koostatud klaverimeister II, III, IV eeldatavad tasemed 8-tasemelises raamistikus oleks vastavalt klaverimeister 4, 5, 6. Välja töötamisel on konservatori kutsestandardi uustöötlus.

Arhitektid tõid esile kutsetunnistuse populaarsust tõstva fakti, et arhitektuurivõistlustel on hakatud arhitektidelt nõudma kutsetunnistuse olemasolu. Arhitektid soovivad väga üle minna rahvusvaheliselt võrreldavale 8-tasemelisele kutsesüsteemile.

Treeneritele kutse andmine jätkub endiselt hästi ning Tallinna, Tartu jt. linnavalitsused hakkavad määruse alusel kutsetunnistusega treenerite eest spordiklubidele nn pearaha maksma.

Teleoperaatorite kutse andmine kulgeb endiselt hästi. Positiivne on, et hindamisse on kaasatud rahvusvahelised eksperdid (BBC).

Esmakordselt anti välja rahvatantsuspetsialist III, IV kutsetunnistused.

Masina-, Metall- ja Aparaatitööstuse Kutsenõukogu

Uustöötlusena kinnitati järgmised kutsestandardid:

- mehhatroonik II
- mehhatroonik III

ESF programmi pilootprojekti käigus katsetati keevitaja II kutsestandardi suhestamist Eesti 8-tasemelise kvalifikatsiooniraamistikku. Töörühm jõudis järeldusele, et senises 5-tasemelises kutseraamistikus koostatud kutsestandardi keevitaja II eeldatav tase 8-tasemelises raamistikus on 3. Pilootimise

käigus selgus vajadus korrigeerida uues vormis välja töötatud keevitaja kutsestandardite kavaandeid – kompetentsid vajavad selgemini sõnastamist, kutsetasemete vahe on ebaühtlane. Jätkatakse tööd keevitaja I, II, III kutsestandardi uustöötusega.

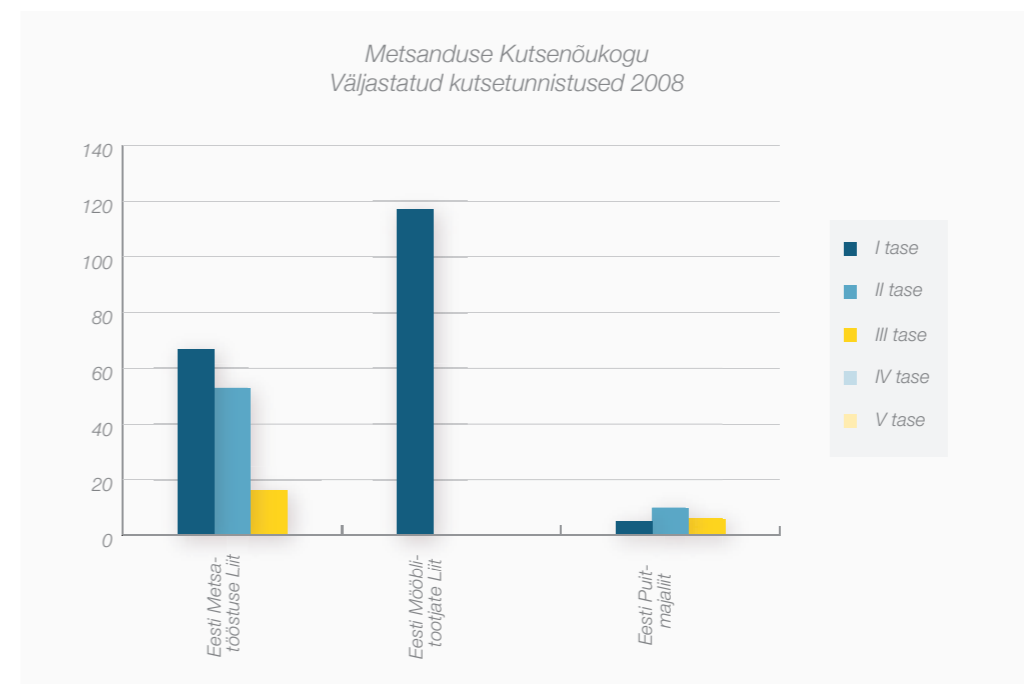
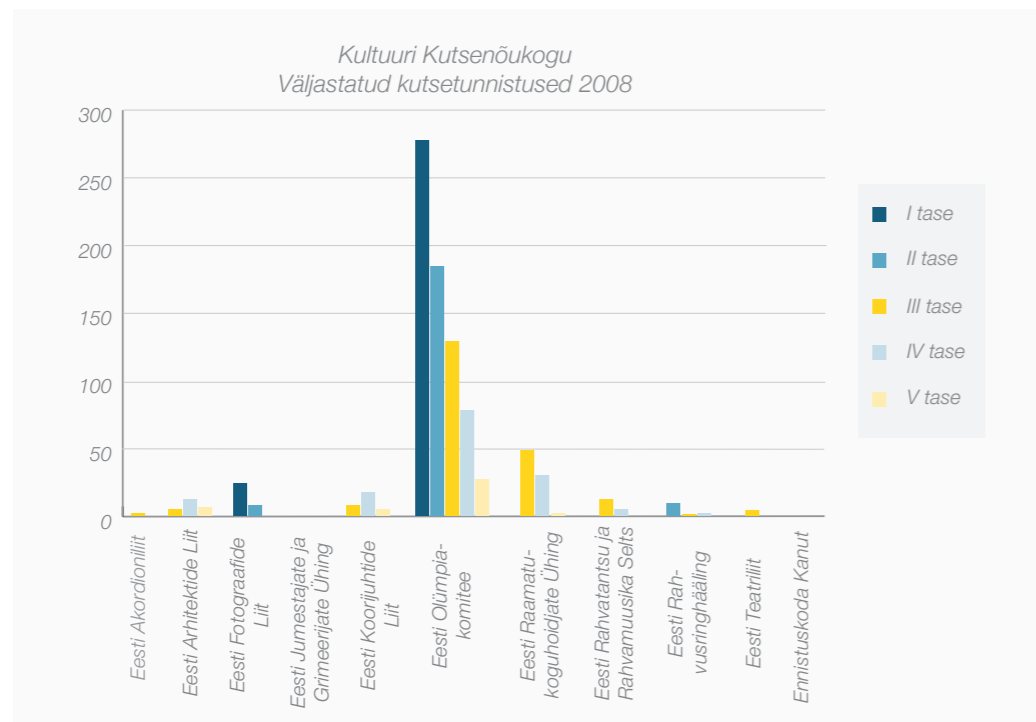
Eesti Masinatööstuse Liit väljastas 2008. aastal 279 kutsetunnistust I tasemel.

Metsanduse Kutsenõukogu

Toimused esimesed arboristide kutseksamid Luua Metsanduskoolis ning Tartu Puukoolis. Arborist II kutsetunnistust taotles 9 inimest, kellest sooritas eksami positiivselt 8. Kutsetunnistused anti välja 28. jaanuaril.

Kutse andmist jätkavad:

- Eesti Metsatööstuse Liit
- Eesti Mööblitöötajate Liit
- Eesti Puitmajaliit

Rahvakunsti ja Käsitöö Kutsenõukogu

Kutse andmine on käsitööladel kallis ja eksklusiivne, seega on taotlejaid vähe. Aktiivsed taotlejad on koolilõpetajad, sest nende eksamikulud katab riik. 2008. aastal töötati välja erivajadustega inimeste koolitajate initsiatiivil osakutse andmise kord. Osakutse tunnistuse said siidimaali ja savivormimisega tegelevad noored erivajadustega

õppurid, 2009. aastal plaanitakse välja töötada portselanimaalija osakutse andmise kord.

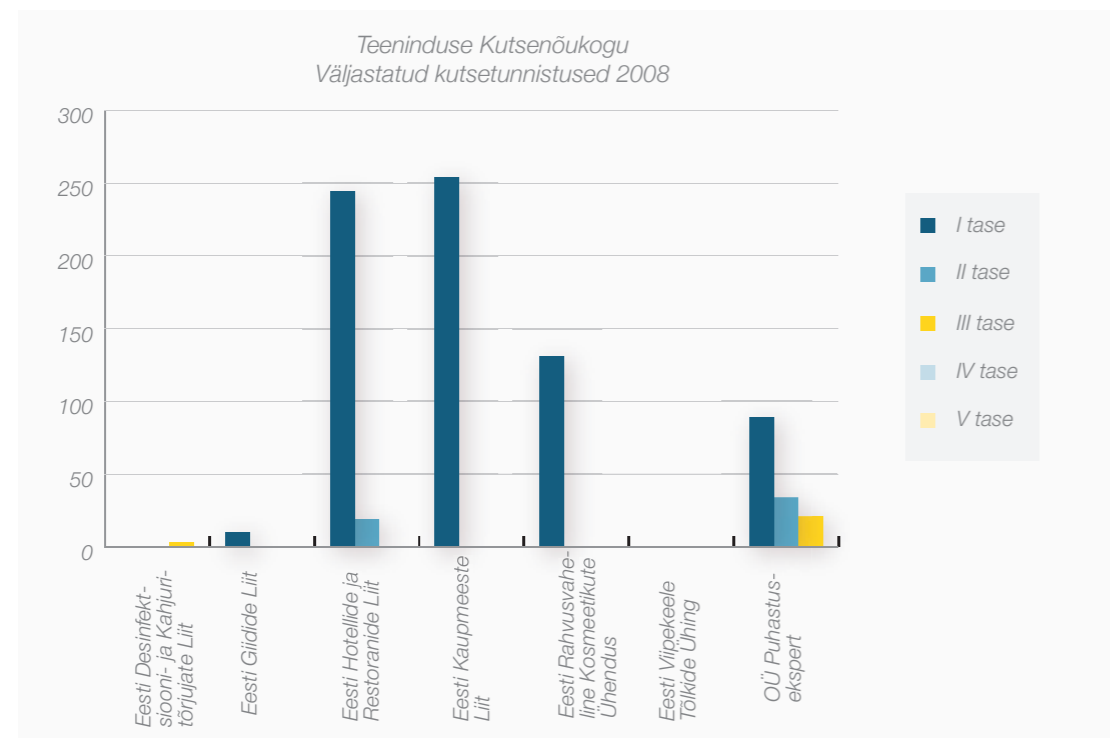
Eesti Rahvakunsti ja Käsitöö Liit väljastas 2008. aastal 9 kutsetunnistust II tasemel, 7 kutsetunnistust III tasemel ning 1 kutsetunnistuse IV tasemel.

Teeninduse Kutsenõukogu

25. jaanuaril said kutsetunnistuse esimesed 14 puhastustööde juhti. ESF-i toel alustas 2006. aasta mais õpinguid 30 töödejuhatajat, koolituse lõpetas 23 inimest. Puhastustööde juht III kutse vääriliseks tunnistati neist 14.

20. juunil anti Tallinnas üle esimesed kutsetunnis-

tused 23 korstnapühkijale. Kõik kutsetunnistuse saanud korstnapühkijad olid läbinud vastava koolituse ning neil on pikaajaline töökogemus. Kutse andmisel hinnati korstnapühkija kompetentsuse vastavust kutsestandardis esitatud kutseoskusuõuetele, kus on arvestatud ka Euroopa korstnapühkijate föderatsiooni

kutsekvalifikatsiooni nõuetega.

On kinnitatud müüja kompetentsipõhine kutsestandard, mille alusel toimusid ka kutseksamid. Kaubanduse kutseala arendamisel ja kutsekompetentsuse hindamisel on mänginud olulist rolli kutsekoolide ja ettevõtete esindajatest koosnev koostöövõrgustik ning järjepidev arendustöö.

3. septembril 2008 toimus Eesti Hotelli- ja Turismimajanduse Erakoolis esimene kelnerite kutseksam. Kelner I kutset taotles 6 soovijat. Kõik taotlejad tunnistati kelner I kutse nõuetele vastavaks.

Tervishoiu ja Sotsiaaltöö Kutsenõukogu

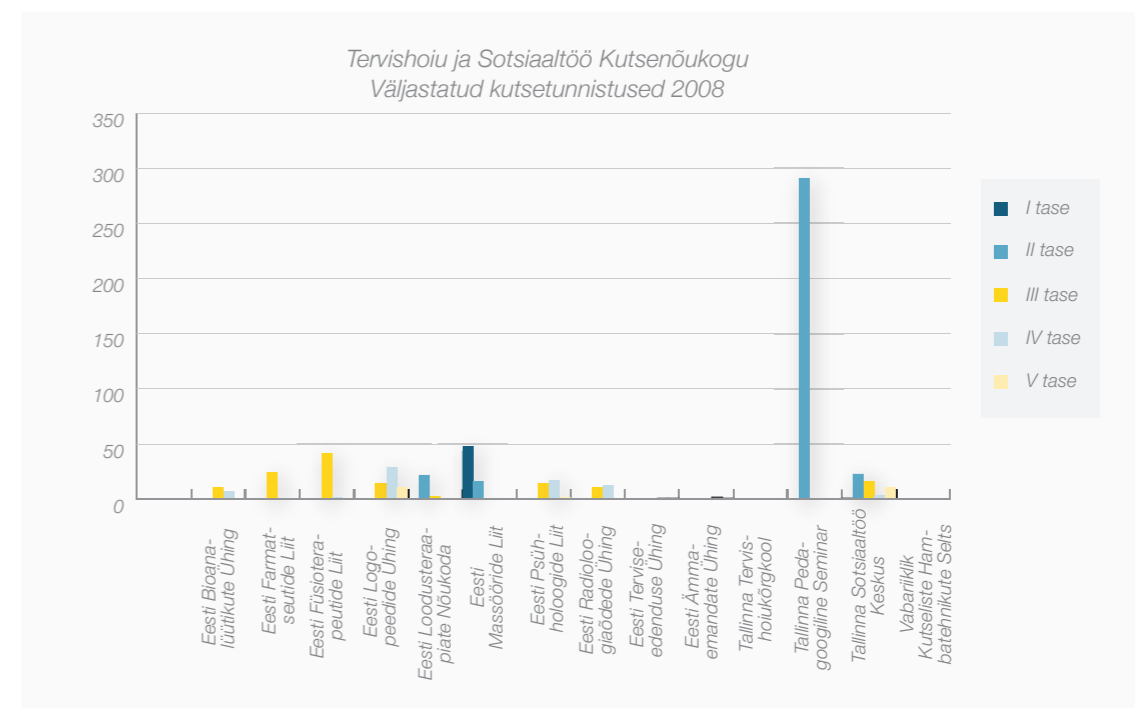
Kutsenõukogu kinnitas järgmised uued kutsestandardid:

- hingehoidja III
- hingehoidja IV
- hingehoidja V
- kaplan III
- kaplan IV
- kaplan V
- lastemassöör II

- lastemassöör III
- lümfiteraapeut II
- lümfiteraapeut III

Alustati järgmiste kutsestandardite väljatöötamist:

- ergonoom
- tööhügieenik
- perelepitaja

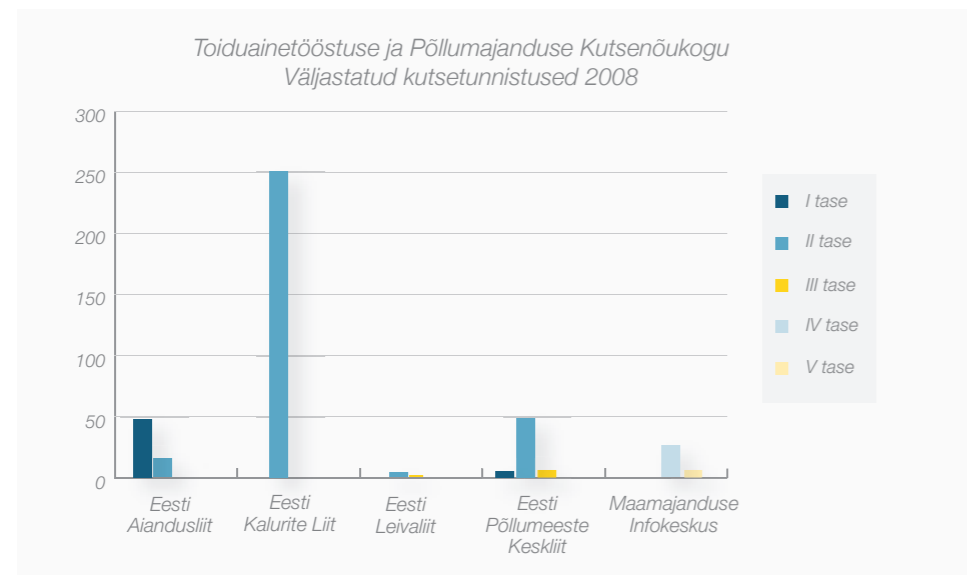

Toiduainetööstuse ja Põllumajanduse Kutsenõukogu

Kooskõlastati konsulent IV, V kutsestandardi uuendustöötlus.

Konsulentide kutse andmine toimib hästi, kuna

konsulentide kliendid saavad taotleda nõuandetoetust ainult juhul, kui neid nõustanud konsulent on atesteeritud ehk omab kutsetunnistust.

Transpordi ja Logistika Kutsenõukogu

Kutsenõukogu kinnitas järgmised uued kutsestandardid:

- väikesadama spetsialist III

ning kooskõlastas järgmised kutsestandardid:

- laevapere reakoosseisu liige I, II kutsestandardid koos erinevate spetsialiseerumistega:

- madrus I, II
- laevamotorist I, II
- laevaelektrik I, II
- laeva külmutusseadmete motorist I, II
- vanemmadrus II

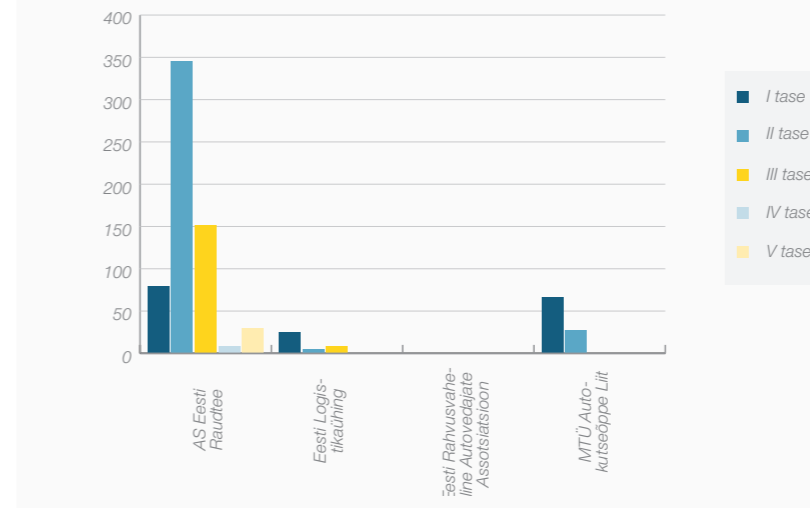
Kevadel sai Eesti Mööblitootjate Liit kutse andmise tegevusloa väikelaevade ehitaja I, II, III osas. 9. septembril sooritasid Kuressaare ametikoolis 12 vilistlast

ja õpilast esimese väikelaevaehitajate kutseeksami. Tegemist oli ajaloolise ja haruldase sündmusega, kuna sellist eksamit pole vähemalt taasiseseisvunud Eestis varem korraldatud.

AS Eesti Raudteele anti veduri juhi abi I, raudtee ehitusjuht III, IV, raudtee sideseadmete ehitusjuht III ja raudtee turvanguseadmete ehitusjuht III kutsete andmise õigus.

ESF programmi pilootprojekti käigus katsetati laevapere reakoosseisu liige I, II kutsestandardi suhestamist Eesti 8-tasemelisse kvalifikatsiooniraamistikku. Töörühm jõudis järeldusele, et senises 5-tasemelises kutseraamistikus koostatud kutsestandardi laevapere koosseisu liige I, II eeldavad tasemed 8-tasemelises raamistikus on vastavalt 2 ja 3.

Transpordi ja Logistika Kutsenõukogu
Väljastatud kutsetunnistused 2008

Õigus- ja Sisekaitse Kutsenõukogu

Kutsenõukogu kinnitas järgmised uued kutsestandardid:

- ekspert IV, V

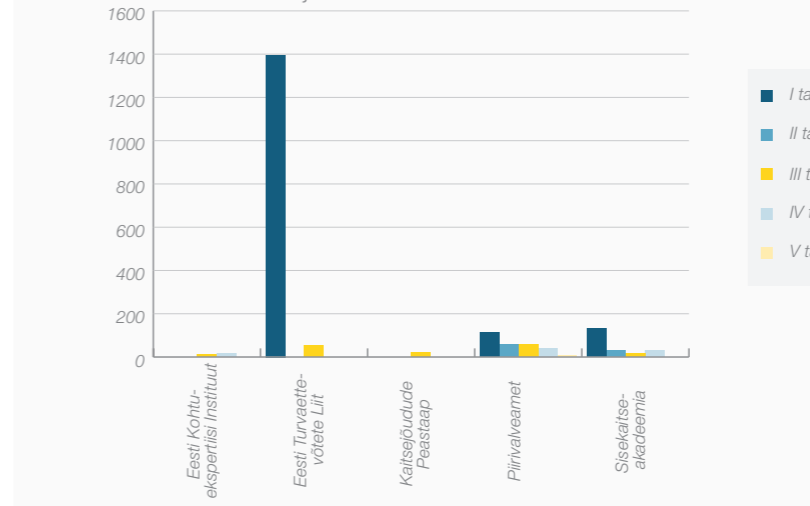
järgmiste spetsialiseerumistega:

- DNA ekspert IV, V
- jäljeekspert IV, V
- tulirelvaeexpert IV, V
- tulekahjuexpert IV, V

- lõhkeeadaldiseekspert IV, V
- liiklusekspert IV, V
- sõrmejäljeekspert IV, V
- dokumendiekspert IV, V
- käekirjaekspert IV, V
- hääleekspert IV, V
- kujutiseekspert IV, V
- infotehnoloogiaekspert IV, V

- narkootilise aine ekspert IV, V
- alkoholieksperit IV, V
- põlewedelikueksperit IV, V
- lõhkeaineekspert IV, V
- kiuekspert IV, V
- värvkatteekspert IV, V
- metalli- ja lasujäägiekspert IV, V
- toksikoloogiaekspert IV, V

Õigus- ja Sisekaitse Kutsenõukogu
Väljastatud kutsetunnistused 2008

Äriteeninduse ja Muu Äritegevuse Kutsenõukogu

Kooskõlastati personalitöötaja I, personalispetsialist II, III ja personalijuht IV kompetentsipõhised kutsestandardid, mille alusel ka juba hinnati ja tunnustati personalitöötajate kutsekompetentsust.

7. veebruaril toimus esimene fleksotrikkali kutseksam. Flexotrikkali kutse taotlejad läbisid õpipoisi õppe käigus omandatud teadmiste ja oskuste hindamise, milleks kasutati Põhjamaades ainulaadset õppe tulemuste kontrolli meetodikat - fleksotrikkimasina simulaatorit.

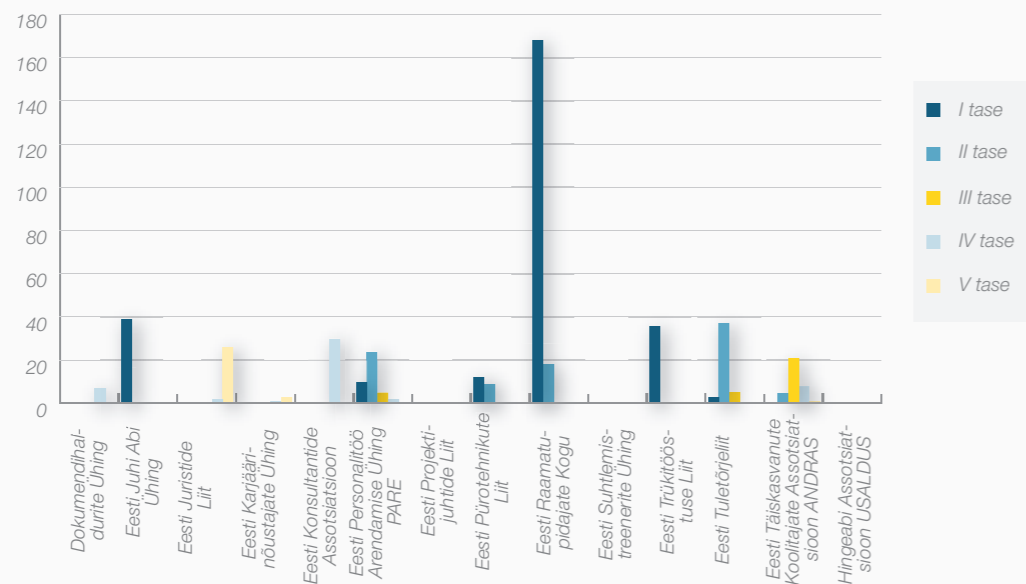
Eesti Juristide Liidu eestvedamisel alustati õigusala valdkonna korrastamist. Vajadus tuleneb sellest, et üksnes väga väiksele osale juristidest toimub kutse omistamine advokaatuuris. Eesti Juristide Liidu poolt töötatakse välja ühtset eksamit advokaatidele, notaritele, prokuröridele ja kohtunikele, mille

eesmärgiks on reguleeritud kutsete ühtlustamine. Eesti Juristide Liidu soovil võiks eksam laieneda ka ettevõtte- ja haldusjuristidele ning kutse andmine võiks toimuda läbi kutsesüsteemi.

Eesti Konsultantide Assotsiatsiooni, Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ja Kutsekoja koostöös koostati konsultandi kutsestandard ning töötati välja konsultantide arenguprogramm, et ühtlustada Eestis pakutavate konsultatsiooniteenuste kvaliteeti ning suurendada ettevõtete kindlustunnet konsultatsiooniteenuste tellimisel.

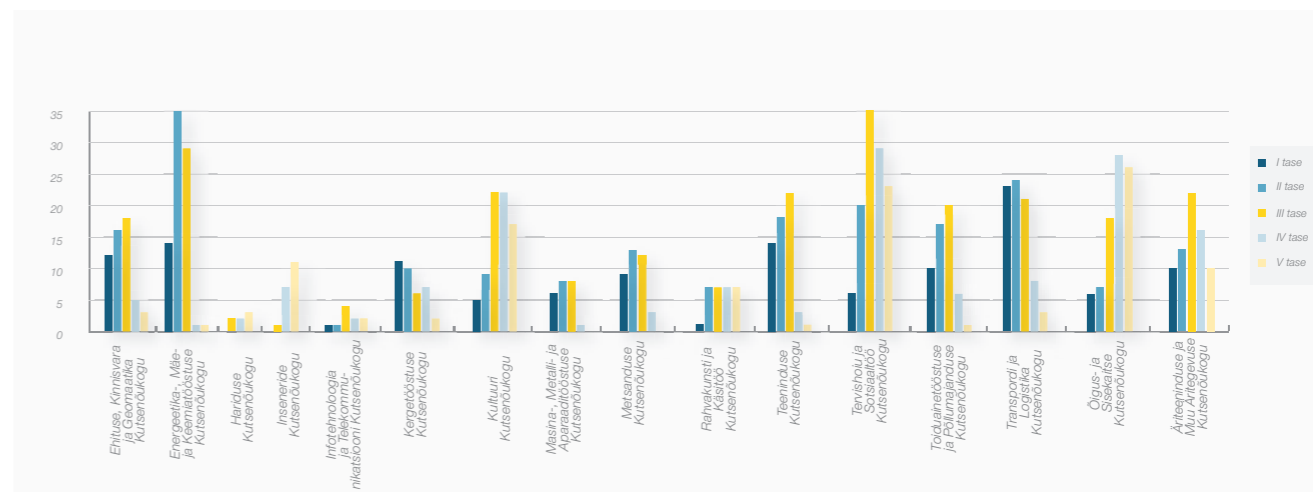
19. novembril said kutsetunnistuse Eesti esimesed 30 ettevõtluskonsultanti, kes läbisid konsultantide arenguprogrammi ning hindamise vastavalt konsultantide kutsestandardi nõuetele.

Äriteeninduse ja Muu Äritegevuse Kutsenõukogu
Väljastatud kutsetunnistused 2008

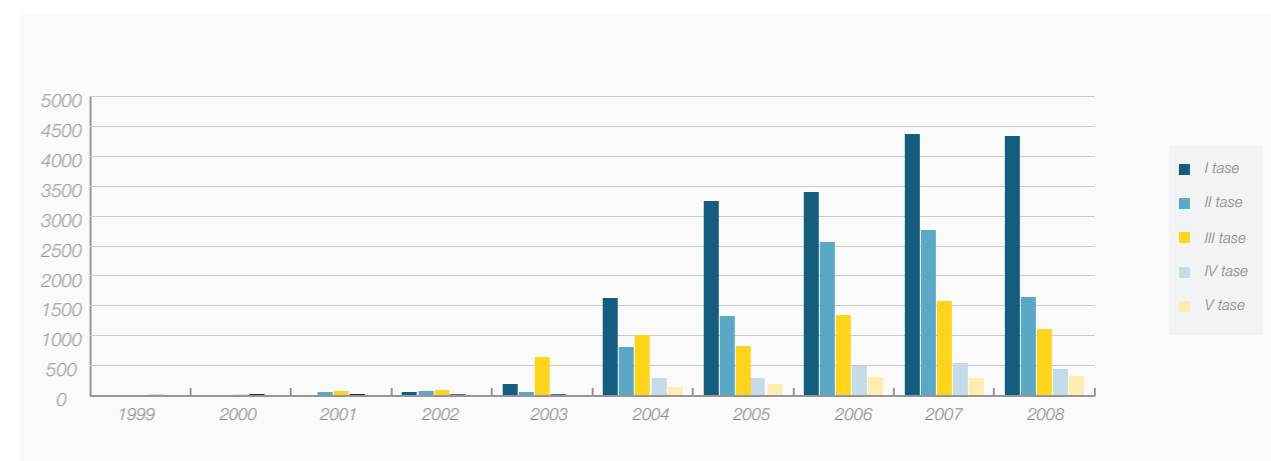

KUTSESTANDARDITE JA KUTSETUNNISTUSTE STATISTIKA 1998-2008

Välja töötatud kutsestandardid

Väljastatud kutsetunnistused

ESF PROGRAMM

2008. aastal käivitus ESF programm „Kutsete süsteemi arendamine” 2008-2013. Programmi eesmärk on elukestvate õppele ja tööjõu vabale liikumisele toeks oleva, tööturu vajadusi arvestava jätkusuutliku kutse-süsteemi väljaarendamine.

Programmi 2008. aasta olulisemad tegevused olid järgmised:

- teiste riikide kvalifikatsioonisüsteemidega tutvumine, analüüs;
- uuendatud kutse-süsteemi põhikontseptsiooni ja aruteludokumendi väljatöötamine;
- ettevalmistustöö vana ja uue kutse-süsteemi seostamise meetodika väljatöötamiseks;
- ettevalmistustöö kutsete klassifitseerimispõhimõtete ja kataloogi väljatöötamiseks;
- valdkondlike pilootprojektide läbiviimine kutsestandardite sidumiseks 8-tasemelise raamistikuga;
- kutsestandardite ja kutsetunnistuste lisade koostamine;
- ettevalmistustöö VÕTA põhise kutse andmise käivitamiseks;
- osade kaupa kutse andmise käivitamine 3 valdkonnas;
- kutseoskuste kompetentsipõhise hindamise põhimõtete väljatöötamine;
- ettevalmistustöö kutse andjate ja õppeasutuste vahelise koostöö ning kvaliteeditagamise mudeli väljatöötamiseks;
- Kutsekoja töötajate ja koostööpartnerite koolitamine.

2008. aastal toimusid:

- õppereisid Soome, Hispaaniasse ja Belgiasse
- 52 ESF programmi töökoosolekut Kutsekoja

töötajatega

- 6 arenduskoosolekut koostööpartneritega
- 23 koolitust, seminari- ja konverentsikülastust Kutsekoja töötajatele
- 5 koolitust koostööpartneritele
- 7 teavitusseminari koostööpartneritele

ESF programmi eesmärgid aastaks 2009:

- kutsetegevuste arengu prognoosimise põhimõtete väljatöötamine;
- Kutse-süsteemi tervikontseptsiooni ja kvaliteeditagamise põhimõtete väljatöötamine;
- kutsete klassifikaatori ja kataloogi koostamise töömeetodite ja protseduuride väljatöötamine. Klassifikaatori üldraamistiku ja kataloogi ülesehituse kirjeldus;
- meetodika väljatöötamine õpitulemuste ja kutsestandardite sidustamiseks;
- kutsestandardi vormi ja koostamise juhendi uuendamine. Kutsestandardite uude raamistikku paigutamise meetodika väljatöötamine;
- 25 kutsestandardi ja kutsetunnistuse lisa väljatöötamine;
- VÕTA-põhise kutse andmise üldpõhimõtete ja juhendite väljatöötamine;
- kutse andjate ja õppeasutuste vahelise koostöö ja kvaliteeditagamise mudeli väljatöötamine ja uute põhimõtete katsetamine;
- osakutse andmise käivitamine 5 kutsealal;
- kutseoskuste kompetentsipõhise hindamise juhendite väljatöötamine 10 kutsealal;
- uute põhimõtete järgi kutse andmise käivitamine 6 kutsealal;
- koolitamine, teavitamine.

VÄLISPROJEKTIDES OSALEMINE

Kutsekoda osales 2008. aastal järgmistes rahvusvahelistes projektides:

▫ Kaasaegne rahvusvaheline e-õppekava ja mobiilsed vahendid interdistsiplinaarseks moodulõppeks (INTERSTUDY)

INTERSTUDY projekti eesmärgiks oli kaasajastada ja laiendada kraadiõppe võimalusi integreeritud tehnikateaduste valdkonnas. Õppeprotsessi täiustamine ja sidumine ettevõtete reaalses vajadustega oli üks olulisemaid projekti pikaajalisemaid eesmärke. Lähtuvalt insenerioskuste praktilisest suunilusest ning pidades samal ajal silmas paindlikku ja rahvusvahelist õppevormi oli projekti põhilisteks tulemusteks e-õppekava ja kaasaegsed õppeabimaterjalid.

Projekti juhtpartneriks oli Tallinna Tehnikaülikool. Kaasatud olid partnerid Eestist, Saksamaalt, Kreekast, Soomest, Leedust ning Rootsist.

Projekti kestus: 02.2007-07.2008

Tulemused: Projekti peamiseks tooteks oli - mehhatroonika e-õppekava, mis on rahvusvahelise konsortiumi poolt välja töötatud. See on moodulõppekava, mille erialamoodulid on töötanud välja viis Euroopa ülikooli. Õppetöö läbimiseks töötati projekti raames välja laias skaalas innovatiivseid, praktilisi ja teoreetilisi õppe abimaterjale, alates klassikalisest õpikust kuni virtuaallaborini. Praktilistest abimaterjalidest oli olulisel kohal kodulabor, mis sisaldab endas erinevaid riistvaralisi mooduleid. Kutsekoja eestvedamisel valmis mehhatroonik II, III kompetentsipõhine kutsestandard.

▫ Kvalifikatsiooniraamistiku kirjeldamine – kogemuste vahetamine sektoraalse kvalifikatsiooniraamistiku loomisel, testimisel ja nende suhestamisel EQF-iga (QF Embodiment)

Projekti juhtpartneriks oli Ungari National Institute of Vocational Education. Kaasatud olid partnerid Eestist, Rootsist, Kreekast, Hispaaniast, Rumeeniast ning Tšehhist.

Projekti kestus: 01.2007-12.2008

Tulemused: Iga partnerriiki koostas ülevaate oma riigis kehtivast kvalifikatsiooniraamistikust ning kuidas on plaanis seda kohandada/seostada Euroopa kvalifikatsiooniraamistikuga. Sellest lähtuvalt koostati võrdlev analüüs. Järgmise etapina valiti välja kvalifikatsioonid, mida riigiti võrdlema hakati: Kokk: Rumeenia, Kreeka, Ungari, Eesti, Tšehhi Veebidisainer: Rootsi, Hispaania, Ungari Õpetaja: Rumeenia, Rootsi, Hispaania, Eesti, Ungari Ajakirjanik: Ungari, Hispaania, Kreeka

▫ EQF-i rakendamine põllumajandussektoris (EQUFAS)

Projekti juhtpartneriks on Hollandi Wellant Kolledž. Kaasatud on partnerid Austriast, Kreekast, Hispaaniast, Eestist ja Soomest.

Projekti kestus 11.2007-11.2009

Projektis osalejateks on EUROPEA International-i rahvuslikud organisatsioonid või sinna kuuluvad maamajanduslikud kutseõppeasutused. Sihtgrupiks on sama valdkonna õpilased, õpetajad ning ettevõtjad.

Projekti peamiseks eesmärgiks on võrrelda erinevate riikide kutsekvalifikatsioonisüsteeme põllumajandussektoris. Selleks toimub kahe aasta jooksul mitmeid rahvusvahelisi tegevusi nii õpilastele kui õpetajatele eesmärgiga hinnata rahvusvaheliste ettevõttepraktikate sooritamist, koolitada ettevõttepraktika juhendajaid ja õpetajaid, arendada e-õpet ning õpilaste (õpetajate) keele- ning suhtlemisoskusi. Projekti tulemusena töötatakse välja kuues põllumajandussektori valdkonnas ühine raamistik,

keskendutakse kompetentsipõhise õppimise õpitulemustele ning hinnatakse EQF-i kasutatavust põllumajandussektoris.

Projekt hõlmab 6 erinevat põllumajandusvaldkonda:

- põllumajandus
- loomakasvatus
- metsamajandus
- toiduainete tööstus - põllumajandussaaduste töötlemine
- maastikukujundus
- viinamarjakasvatus, veinitootmine

Projektis osalevad Eesti kutseõppeasutused:

- ◇ Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskool - põllumajandus, toiduainete tööstus
  - ◇ Türi Tehnika- ja Maamajanduskool - põllumajandus
  - ◇ Räpina Aianduskool - maastikuehitus
  - ◇ Luua Metsanduskool - metsandus, maastikuehitus
  - ◇ Suuremõisa Tehnikum - maastikuehitus
  - ◇ Pärnu Kutsehariduskeskus (Tihemetsa õppekoht) - metsandus
  - ◇ Vana-Antsla Kutsekool - põllumajandus
- Kutsekojast osalevad projektis assessoritena Rutt Lumi ja Heli Oruaas.

VÄLISKOGEMUSEST ÕPPIMINE

Aasta jooksul toimusid Kutsekojas mitmed kohtumised teiste riikide esindajatega, kus tutvustati Eesti kutse-süsteemi arenguid:

- ◇ **20. mail** kohtumine Gruusia Haridusministeeriumi esindajatega
- ◇ **21. mail** kohtumine Soome kutseharidus-õpetajatega
- ◇ **3. juunil** kohtumine Soome kütte- ja ventilatsiooniala õpetajatega
- ◇ **29. septembril** kohtumine Läti konservatoritega
- ◇ **6. juunil** kohtumine Soome turismiala kutsekomisjoni liikmetega

Lisaks oli Kutsekoja töötajatel võimalus osaleda mitmete kvalifikatsiooni- ja kutsesüsteemi teemalistel konverentsidel, kust saadi juurde uusi mõtteid Eesti kutsesüsteemi paremaks edasi arendamiseks. Järgnevalt saate tutvuda lähemalt, mida neil konverentsidel kuuldi ja õpiti.

17.04.2008 Projekti FINECVET lõpukonverents Espoos (osalesid Ingrid Lepik, Janne Järva)

Espoos toimus FINECVET'i projekti lõpuseminar, mille korraldajateks olid Soome haridusministeerium ja Omnia (Espoo piirkonna ühendatud sihtasutus). Seminari eesmärk oli anda lähemat teavet ECVET'iga (Euroopa kutsehariduse ja -koolituse ainepunktide süsteem) seonduvatest tegevustest nii Euroopas kui ka Soomes. Lõpuseminar oli suunatud ennekõike kutsehariduse ja -koolituse ekspertidele ning koolituste pakkujatele.

Soome FINECVET'i pilootprojekti raames, mis oli kaheastmeline (2004-2005 ja 2006-2007) püüti ECVET-i mudelit kohandada Soome tarvis. Projekti partneriteks olid järgmised riigid: Austria, Prantsusmaa, Saksamaa, Ungari, Itaalia, Leedu, Holland, Hispaania, Rootsi ja Türgi. FINECVET'i projekti olulisemateks eesmärkideks oli määrata ECVET-i süsteemi kontseptsioon ning selle sobitumine Soome haridussüsteemiga. Toimusid põhjalikud arutelud Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku

(üldiste) võrreldavate terminite osas. Lisaks toimus Euroopa kvalifikatsiooniraamistiku terminite arutelu ka riiklike õppekavade arendamise töös. Nimetatud terminid olid: vastastikune usaldus, moodul, arvestuspunkt, teadmised, oskused, laiema kompetentsid, tõendamine, *Europass*-mobiilsus. Samuti määratleti kutse kvalifikatsioonide uurimise käigus õppemoodulid ja arvestuspunktid.

FINECVET'i lõpuseminar pakkus tänu läbimõeldud päevakavale, sisukatele ettekannetele ning huvitavatele rahvusvahelistele kogemustele antud teemal palju mõtteainet ja väärtuslikku informatsiooni.

03-04.06.2008 EQFi rakendamise konverents Brüsselis (osalesid Janne Järva ja Olav Aarna)

Konverentsi korraldajateks olid Euroopa Komisjoni hariduse ja kultuuri peadirektoraat, EACEA (*Education, Audiovisual & Culture Executive Agency*) – eelnenimetatud peadirektoraadi juurde moodustatud rakendusasutus ning CEDEFOP – kutsehariduse alaste uuringute ja arendusega tegelev üle-euroopaline organisatsioon.

Konverentsil osales umbes 250 inimest 32 riigist. Töö toimus valdavalt viies töörühmas, kus oli teemadeks:

1. NQF-i (rahvuslik kvalifikatsiooniraamistik) kvalifikatsioonitasemete suhestamine EQFga
2. Kuidas saavad EQF ja NQFd kaasa aidata mitteformaalse ja informaalse õppe tulemuste tunnustamisele?
3. Kuidas kasutada EQFi kõigi kvalifikatsioonide (majandussektorid, ettevõtted, kutsealad) referentspunktina?
4. Milline on NQF roll EQF rakendamisel?
5. Kuidas kasutada EQFi formaalharidussüsteemi erinevate osade (sektorite), sh täiskasvanuhariduse, kutsehariduse ja kõrghariduse sidustamisel?

Üldised järeldused:

- ◇ Lähteolukord on mingil määral segane:
  - Paralleelselt eksisteerivad EQF ja nn Bologna

raamistik (European Higher Education Area).

- Paralleelselt eksisteerivad ECTS (kõrghariduse ainepunkt) ja ECVET (kutsehariduse arvestuspunkt).
- ◇ EQF rakendamine tähendab selle segasuse ületamist, mis omakorda nõuab elukestva õppe üldideoloogiast tulenevate kompromisside tegemist, et saavutada kõrgharidussektori ja kutseharidussektori lähenemine. Heaks katalüsaatoriks võiks siin olla täiskasvanuhariduse tihedam sidumine mõlemaga.
- ◇ EQF ja NQF on mitte tehniline vahend, vaid ühine keel ja metodoloogia erinevate huvirühmade toomiseks ühise laua taha.
- ◇ Uue haridusparadigma (hariduspoliitilise paradigma) nurgakiviks on kolmnurk: Haridusstandardid – õpitulemused (kompetentsus) – kvaliteedikindlustus
- ◇ EQFi rakendamine tähendab kultuurimuutust mitmetes ühiskonna sektorites, sh haridussüsteemis.
- ◇ Kriitilised on EQFi 4.-6. tase, sh üleminekutsoon kutsehariduse ja kõrghariduse vahel.
- ◇ Ei ole selge, kas EQFi 6.-8. tase on ühemõtteliselt reserveeritud bakalaureuse, magistri- ja doktoriõppe lõpetajatele.
- ◇ NQF tüpoloogia koosneb neljast kvalifikatsioonisüsteemi tüübist:
  - Ilmutamata raamistikud (esineb kõikides riikides – inimesed teavad, mida oodatakse)
  - Sektoraalsed (majandus- või haridussektori põhised) raamistikud
  - Silla tüüpi raamistik, mis ühendab sektoraalseid raamistikke (Šotimaa)
  - Integraalsed raamistikud, sektoraalsed raamistikud puuduvad (Iirimaa)
- ◇ 2010. aastaga Euroopa elukestva õppe ruumi loomine ei lõpe!

Eestit puudutavad järeldused:

- ◇ Eesti valik peaks olema (on olnud) integraalne kvalifikatsiooniraamistik. Selles mõttes on meie „sugulasteks“ Iirimaa, Sloveenia, Malta, ...
- ◇ Eestis on täna olemas järgmised kvalifikatsiooni-raamistikud:

- 5-tasemeline kutseraamistik, mille sees kutsevaldkondade raamistikud on vähemasti osaliselt käsitatavad sektoraalsetena
  - formaalhariduse raamistik (haridustase-med- ja astmed)
  - sektoraalsed raamistikud, näit õpetajatele
- ◇ EQF projektina on mõtet arendada Põhja- ja Baltimaade ühise NCPde (*national coordination point - rahvuslik koordinaatsioonipunkt*) võrgustiku ideed.
- ◇ Eestis on vaja algatada hariduspoliitiline diskussioon elukestva õppe teemal, et vastata küsimusele: mida annab terviklik kvalifikatsiooniraamistik.
- ◇ Me peame koostama üldisema tegevus- ja ajakava EQFi rakendamiseks Eestis, mis ei ole samane programmi „Kutsete süsteemi arendamine“ tegevus- ja ajakavaga.

11-13.06.2008 EQFi rakendamise konverents Krakowis (osales Katrin Kerem)

Konverentsil keskenduti rahvuslike kvalifikatsiooniraamistike arendamisprotsessile eri riikides ja sellele, kuidas oodatavaid tulemusi saavutada, näiteks sidemete loomine eri huvigruppide ning kutse- ja kõrghariduse vahel, kutsehariduse ja tööturu lähenemine ning kuidas kasutada raamistikku, et toetada sisserännanute kvalifikatsioonide tunnustamist. Arutati, kas rahvuslikud kvalifikatsiooniraamistikud peavad võimaldama liikumist ühelt tasemelt teisele? Kuidas ületada institutsionaalsed probleemid kutsehariduse ja kõrghariduse vahel? Kuidas teha nähtavaks see, mida inimesed õppisid, mitte see, kuidas ja kus nad seda õppisid?

Luksemburgis ja ka Soomes tegeleb riikliku kvalifikatsioonisüsteemi välja töötamisega ministeeriumite vaheline töörühm. Nad peavad väga oluliseks, et sotsiaalpartnerid on absoluutselt kõikidel tasanditel kaasatud.

Poolas on kõrghariduse ülim eesmärk tagada lõpetajate tööle saamine ning nad ei mõista, millist abi nad siinjuures kutsestandarditest saavad.

Prantsusmaal on kutse andmises hästi arenenud VÕTA süsteemi rakendamine. Iga inimene võib pärast 3-aastast töökogemust minna hindamisele ja saada kutsetunnistuse ja koos sellega ka ligipääsu kõrgharidusele. Kõrgkoolide õppekavad peavad olema selgelt väljundipõhised ning vastama kutsestandardile. Koolid peavad omama ülevaadet lõpetanute tööhõivest. See kõik avab võimaluse hariduse saamiseks igas eas inimestele ja toetab seega elukestvat õpet. Prantsusmaa ülikoolides on väga oluline, et nende õppekavad vastaksid tööturu vajadustele ja et neil oleks selge praktiline väljund.

Sloveenias tegeletakse haridussüsteemi paindlikumaks muutmisega ning sidemed püütakse tekitada koolide ja mitteformaalse elukestva õppe vahele. Ka neil on koolipõhine ja tööelupõhine kutseomistamine eraldi ning nad püüavad neid süsteeme lähendada.

Kokkuvõtlikult jäi kõlma, et kõrghariduse vallas on raske leida partnereid tööandjate ja spetsialistide hulgast, kes on võimelised nendel teemadel kaasa rääkima.

Leiti, et 2010. aasta ei ole reaalne tähtselt tegelikult sisuliselt uutele põhimõtetele üleminekuks (väljundipõhine e. standardipõhine õpe). Isegi kui õppekavad kirjutatakse ümber, on vaja aega ja suuri muutusi, et õpe sisuliselt muutuks. Igas riigis peaks olema EQFi koordinaatsioonipunkt, kus on kogu teave olemas ja kes oskab inimesi vajadusel õigesse kohta edasi suunata.

16-18.06.2008 Õpitulemuste (õpiväljundite) konverents Madridis (osales Olav Aarna)

16.-18. juunil 2008 toimus Madridis konverents teemal „Õpiväljundid – abivahend või uus paradigma“ („*Learning outcomes – a gadget or a new paradigm?*“). Konverentsi korraldajateks olid EUNEC (European Network of Education Councils) – üle-euroopaline haridusfoorumi tüüpi organisatsioonide katusorganisatsioon ja Hispaania haridusnõukogu (*Consejo Escolar del Estado*).

Konverentsil osales umbes 40 inimest 18 riigist ja umbes 80 inimest Hispaania erinevate regioonide haridusfoorumitest (*Consejo Escolar del Regio*). Konverentsil käsitleti järgmisi teemasid:

- 1) Õpitulemused: ajalugu ja mõiste kujunemine
- 2) Õpitulemused: mõttetu ilustus või uus paradigma?
- 3) Õpitulemuste rakendamine: tingimused, järelmid ja ohud
- 4) Sotsiaalpartnerite roll

Kontekst

EUNEC on Euroopa Komisjoni partneriks hariduspoliitiliste algatuste ja dokumendi eelnõude laiapõhjalisel läbiarutamisel. Erinevalt Eesti Haridusfoorumist on enamuse EUNECi liikmesorganisatsioonid (riikide haridusnõukogud) tugevasti üldharidusliku suunitlusega. Enamus neist on üsna tihedalt seotud oma riigi haridusministeeriumiga.

2000. a Lissaboni ülemkogul algatati protsess (EL kümne aastaga maailma kõige dünaamilisemalt muutuvaks majanduspiirkonnaks ...), 1999. a Bologna Euroopa haridusministrite kohtumisel algatati Bologna protsess Euroopa ühtse kõrgharidusruumi loomiseks ja 2002.a Kopenhaagenis Euroopa haridusministrite kohtumisel algatati protsess Euroopa ühtse kutseharidusruumi loomiseks. Kokkuvõtvalt on nende protsesside põhisisuks Euroopa ühtse elukestva õppe ruumi loomine.

Niie õpisisenditel (kui mitu aastat, millistes tingimustes, millise metoodika järgi, ... õppida on vaja, et ...) põhinevalt mõtlemis- ja tegutsemisviisilt õpiväljunditel (mida õppur lõpuks teab, oskab ja mõistab) põhineva mõtte- ja teguviisi suunas on Euroopa riikide haridussüsteemide uuendamisel täita mitmed olulised ülesanded, nagu varasemate õpingute arvestamine ja tunnustamine, hariduse kvaliteedi tagamine, sihipärane õppekavaarendus, tööandjate usalduse tagamine jne.

Üldised järeldused:

- ◇ Õpiväljundid toodi Euroopa hariduspoliitilisse sõnavarasse seoses Euroopa ühtse elukestva õppe ruumi loomise protsessiga, võimaldamaks ühtset lähenemist formaalsele, mitteformaalsele ja informaalsetele õppele ning nende tulemuste hindamisele ja tunnustamisele.
- ◇ Õpiväljundeid puudutav terminoloogia on võrdlemisi hägune kogu Euroopas. Ei ole selge, milline on sisuline seos mõistete õpiväljund, kompetents, kompetentsus, kvalifikatsioon ... vahel.
- ◇ Ka kontseptuaalne (mitte ainult terminoloogiline) segadus õpiväljundite ümber on piisavalt suur. Üks osa probleemist on see, et ei eristata selgelt õpitulemusi normatiivses (haridusstandardi) tähenduses ja iga õppuri tegelikke õpitulemusi, mida standardiga võrrelda.
- ◇ Kui ignoreerida õpitulemuste kahe aspekti (soovitu ja tegeliku) olemasolu, siis muutub jutt hariduse kvaliteedist „asjaks iseeneses“, mida võis ka Madridi konverentsil täheldada.
- ◇ Kui läheneda õpiväljundite temaatikale formaalharidussüsteemi ja veelgi kitsamalt üldharidussüsteemi keskselt, siis mõjub uute mõistete sissetoomine pigem ärritavalt.

Eestit puudutavad järeldused:

- ◇ Peaksime jätkama kvalifikatsioonide ja kutsesüsteemi puudutava terminoloogia korrastamist.
- ◇ Otstarbekas on rääkida oodatavatest õpitulemustest kui normatiivsetest, teatava haridusstandardiga etteantutest ja õppuri tegelikelt õpitulemustest või loobuda üldse dubleerivate mõistete rakendamisest ja jääda kompetentsi mõiste juurde.
- ◇ Ilmselt saavad uue kutsesüsteemi kontseptsiooni lahtikirjutamisel ja läbiarutamisel selgemaks ning „loksuvad paika“ ka mitmed eelnimetatud probleemid.

23-25.06.2008 Töötajate oskuste arendamise seminar Dublinis (osales Janne Järva)

Euroopa Fondi (*European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions*) seminaride seeria eesmärgiks on kaardistada töötajate oskuste arendamine Euroopa tasandil ja liikmesriikides. Vas-tava tegevuse soodustamiseks kutsuti kohtumisele kolme osapoolte esindajad (valitsusest, ametiühin-gust ja tööandjate organisatsioonist) 15 EU riigist. Esimesel seminaril oli peamiseks küsimuseks – missuguseid oskusi on tarvis täna ja tuleviku Eu-roopas? Keskenduti erinevate poliitikate ja projektide praktiliste näidete esitamisele, mida on rakendatud ettevõtetes või kohalikes sihtasutustes seoses tööta-jate oskuste arendamisega.

Torsten Dunkel CEDEFOPist andis teada, et Euroo-pa kutsehariduse ja koolituse arendamise keskus CEDEFOP analüüsis erinevaid oskusi (*Future skill needs in Europe*) ning esitas uuringu olulisemad tulemused:

- tuleviku sektoraalsed muutused toimuvad teeninduse suunal;
- kasvab nõudlus kõrgelt ja keskmiselt haritud oskustöölise järele, madala taseme kaotamine/kadumine;
- kõikidel töökohtadel tõusevad kvalifikatsiooni-nõuded, aga samal ajal kasvab nõudlus lihtsate kutsealade järele.

Marita Aho (*Confederation of Finnish Industries*) rõhu-tas oma ettekandes vajadust uute oskuste järele ning lisis, et tulevikus hägustuvad kutsealade kate-gooriale piirid. Pr Aho lisis, et seoses muutustega ühiskonnas peaks muutuma ka haridussüsteem. Selleks on tarvis:

- asjatundlikkust/oskust;
- tihedat võrgustikku;
- elukestva õppe struktuure;
- õppijakeskset lähenemist;
- õpetaja elukutse uuendamist;

- jätkusuutlikku arendustegevust;
- tehnoloogia toetamist õpiprotsessile;
- strateegilist juhtimist.

Sotsiaalpoliitika konsultant Helen Hoffmann`i (*UEAPME*) ettekannet lühidalt kokku võttes võib öelda, et väikesed ja keskmise suurusega ettevõtted (SME) on äärmiselt olulised Euroopa majanduse jaoks (99% EU ettevõtetest) ning esindavad võtmerol-li oskuste arendamisel. Ta esitas äri vajadused, mis peegelduvad allolevas loetelus:

- hea kvaliteet esimeses kutsehariduses (*initial VET*) ja täiendõppes on SME-de majandusedu võti;
- VET õppekava peaks sobituma tööturu vajadus-tega ning eriti SME-de ja mikroettevõtetega (alla 10 töötaja asutuses);
- koolituste pakkujad peavad kohandama SME-de oskuste nõudeid töötajale ja ettevõtjatele;
- SME-d vajavad ühiskonna toetust läbi koolituste pakkujate, karjäärinõustajate ja elukestva õppe rahastamise näol;
- elukestev õpe nõuab kõigi osapoolte seotust ning kohustuse jagamist: tööandjate, indiviidide ja ametiisikute vahel;
- Euroopas on tarvis hariduse ja kvalifikatsiooni-süsteemi reforme, mis korraldaks efektiivselt oskuste kohandamise vastavalt äri vajadustele.

Sanja Crnkovic-Pozaic (*SME`s and Entrepreneurship Policy Centre*) tõi oma esitluses välja töötajate ja töö-andjate vajadused, mis tundusid olema vastandlikud. Tööandjad vajavad paindlikku tööjõudu, mis tunnus-taks muutusi, oleks mobiilne ja täis õpihimu. Tööta-jatele seevastu on tarvis enam sissetuleku tagamist ja kindlust, et nad võivad leida uue töö juhul, kui see peaks osutama vajalikuks. Pr Crnkovic-Pozaic puudutas ka ettevõtjate kompetentside teemat, kus ta pidas kõige olulisemaks võimet pöörata idee tegevusteks. Nimetatud oskust vajavad baaskompe-tentsid EU raamistikus:

- olla innovatiivne;
- näidata initsiatiivi (üles) ja võtta riske;

- vastutada oma tegude eest;
- osata ette näha ja olla positiivse suhtumisega muutuste keerises;
- määrata enda eesmärgid ja strateegia nende saavutamiseks;

- võime töötada meeskonnas;
- uskuda endasse.

Põhjalikum arutelu jätkus järgmisel seminaril.

20.-21.10.2008 EQFi rakendamise konverents Londonis (osales Katrin Kerem)

Konverentsi põhiteemaks oli riiklike kvalifi-katsiooniraamistike lisandväärtus elukestva õppe toetajana. Toodi välja probleemid, mille

lahendamisele võiksid riiklikud kvalifikatsioo-niraamistikud kaasa aidata:

Probleem	Võimalik lahendus
Kvalifikatsioonide mittevõrreldavus, mis vähen-dab kvaliteeti, kindlustunnet ja usaldust	Tasemekirjeldused ja võimalikud reguleerivad protseduurid, mis lihtsustavad kvalifikatsioonide olemuslikult sarnaste elementide ja erisuste mõistmist
Vähene arusaamine (teadlikkus) sellest, mis tüüpi kvalifikatsioone pakutakse ja kuidas nad on omavahel seotud	Lihtsa diagrammi vormis esitlus, mis sisaldab kõiki kvalifikatsioone
Mõned kvalifikatsioonid ei ole adekvaatselt väärtustatud	Raamistik esitleb üksikuid kvalifikatsioone kui osa riiklikult tunnustatud kvalifikatsioonisüsteemist
Standardid, millel kvalifikatsioonid põhinevad, on erinevad	Pakkuda lisa võrdluspunkti standarditele ja võimalik, et nõuab riiklike standardite kasutamist
Mõned olulised sihtrühmad ei ole kaasatud kvalifikatsioonide loomisse ja haldamisse	Pakkuda uut koostöökeskkonda, kus kõik olulised osapooled saavad kaasa rääkida ja riiklikku kvali-fikatsioonisüsteemi mõjutada
Elukestva õppe reformimise programmid tun-duvad kvalifikatsioonisüsteemide kasutamise osas fragmentaarsed	Reformiprogrammide juhtimine ja koordineeri-mine toimub uuendatud põhimõtete järgi
Mõned õpingud lõppevad tupikitega, mis toob kaasa õppurite nõrga pühendumuse.	Õpivõimaluste selgitamine, mis viib ainepunkti-de süsteemi arendamiseni ja edendab igat tüüpi õppimise tunnustamist
Kvalifikatsioonide nõrk ülekantavus	Kvalifikatsioonide võrdlemise võimalus viib laiemal tunnustamiseni ja toetab ülekandmist

Põhjalikumalt tutvuti järgmiste riikide kvalifikatsioonisüsteemide arengutega:

Inglismaa, Wales ja Põhja-Iirimaa:

2000. aastal loodi riiklik kvalifikatsiooniraamistik, mille eesmärgiks oli selguse ja süsteemsuse loomine kvalifikatsioonide maastikul. Loodi mehhanism, mille järgi moodustati kvalifikatsioonid, arvestades eesmärki ja nõudlust. Raamistikku lülitumiseks pidid kõik kvalifikatsioonid vastama rangetele kvaliteedinõuetele. Analüüsid riiklikku kvalifikatsiooniraamistiku toimimist ja selle vastavust püstitatud eesmärkidele, otsustati süsteemi edasi arendada ja sündis CQF (*Credit and Qualifications Framework*). Säilitati ühtsed tasemed ja ühtne reguleeritud raamistiku kontseptsioon. Juurde lisati ainepunkt (*credits*), kõikidele kvalifikatsioonidele ühtsetel alustel välja töötatud mahuühikud (väärtused). See võimaldab õppijatel liikuda erinevate kvalifikatsioonide ja koolitajate vahel ning annab raamistikule tasemete kõrval uue tunnusoone – mahu. Tänu sellele muutus raamistik dünaamilisemaks. Ülevaatamisel on kvaliteedikontrolli põhimõtted. Arutatakse, kas keskenduda kvaliteedi puhul organisatsioonide tunnustamisele, kvalifikatsioonide akrediteerimisele või kombineeritult mõlemale. Kogemuse kasvades püütakse keskenduda pigem väljundile kui protsessile, pöörates pigem tähelepanu kvalifikatsioonide pakkujatele kui üksikutele kvalifikatsioonidele.

Šotimaa:

Nende rahvuslik kvalifikatsiooniraamistik koosneb 12 tasemest. Ka neil on toodud juurde mahuühik 1 ainepunkt (*credit*), mis võrdub 10 tunni õppimisega. Raamistik aitab igas vanuses ja olukorras inimestel alustada õpinguid sobivas koolituses kogu elua vältel; võimaldab tööandjatel, õppijatel ja avalikkusel aru saada kõigist Šotimaa kvalifikatsioonidest: kuidas need üksteisega suhestuvad ja kuidas võimaldavad arendada töötajate oskusi. Nende raamistik ei ole reguleeriv, vaid reeglina vabatahtlik, sündis rohkem alt-üles, sisaldades siiski ka reguleeritud osi (formaalne kutseharidus ja kõrgharidus näiteks). Oluline on, et kõik kvalifikatsioonid oleksid väljundipõhised ja kvaliteet tagatud.

Austria:

Austrias luuakse kõikehõlmav 8-tasemeline raamistik, kaasates kõik osapooled. Raamistik põhineb õpitulemustel, arvestab tööturu nõudeid, omab teaduspõhist vundamenti. Oluline on kvalifikatsioonide läbipaistvus ja tunnustamine. 2007. aastal alustati uuringutega ja koostati konsultatsioonidokument. 2008 toimusid konsultatsioonid, aluseks võeti tasemekirjeldused ja kvalifikatsioonide klassifitseerimise kontseptsioon, kaasatute kirjalikud kokkulepped, analüüsid. Moodustati riiklik juhtrühm.

Aastaks 2010 luuakse väljundipõhine riiklik kvalifikatsiooniraamistik Euroopa kontekstis esialgu ainult formaalharidusele. Määratakse riiklik koordinaatsiooniüksus ning koostatakse esimesed meetodid informaalse õppe tunnustamiseks. Eesmärgiks on paika panna ka vastav õiguslik raamistik, mis seda protsessi toetaks.

Saksamaa:

Luuakse 8-tasemeline kõiki kvalifikatsioone hõlmav raamistik, mis on üsna raske, et kirjeldada ühtses raamistikus Saksamaa duaalsüsteem kutsehariduses, täiskasvanuharidus ja kõrgharidus. Uus kvalifikatsioonisüsteem peaks olema kõigiti sektoriülene, nii haridussektorite kui majandussektorite (läbivad kvalifikatsioonid, kvalifikatsioonide klastrid). Koostatakse kompetentside ja õpiväljundite põhised tasemekirjeldused. Samuti peavad nad vajalikuks standardite loomist. Sakslaste duaalsüsteem on olnud kogu aeg väljundipõhine, kuid neil ei ole olnud standardeid. Samuti peaks see hõlmama mitte- ja informaalset õppimise sertifitseerimist, tunnustamise kriteeriume ja protseduure, arvestuspunkti süsteemi (ühine kutse- ja kõrgharidusele) ning kvaliteedisüsteemi.

Töötubades jäid kõlama järgmised mõtted:

- ◇ Tuleb vältida kahe eraldi süsteemi tekkimist (üks kõrgharidusele ja teine ülejäänutele). Kõrgharidus tuleb algusest peale kaasata.
- ◇ Väljakutse: luua usaldus eri osapoolte vahel (kõrgharidus, tööelu, üldharidus, kutseharidus jne).
- ◇ Kõikide osalemine peab olema vabatahtlik. Raamistike arendamist peavad vedama erapoolatud mitteriiklikud organisatsioonid.
- ◇ Raamistiku vajalikkust peab kõikidel tasanditel selgitama. Vaja on koostada kontseptsioon ja arutelu-dokument.

05.-07.11.2008 Töötajate oskuste arendamise seminar Londonis (osales Janne Järva)

Dr. Frank Stefan Becker, kes vastutab haridusprogrammi „Siemens Generation 21“ töö eest, andis ülevaate nimetatud programmi tegevustest. Ehkki Siemens on teinud aastaid koostööd koolide ja ülikoolidega, sisaldab uus programm veel tihedamat sidet õppeasutustega ning nüüd on lisandunud eelkooli tasand, kus edastatakse teaduse ja tehnoloogia kohta teavet läbi mängu. Selleks pakub Siemens eelkooli-ealistele lastele 3000 erinevat eksperimentide komplekti, milles leidub kõik vajalik eksperimentide läbiviimiseks järgmistes valdkondades: elekter, heli, värvid, vesi ja õhk.

Stephen Evans (*London Development Agency*) tutvustas tööandjate organisatsiooni - *London Skills Employment Board (LSEB)*, mida juhib linnapea. LSEB on ellu kutsutud selleks, et koostada strateegiline raamistik, mis aitaks parandada/täiendada oskusi ja tööhõivet Londonis. Hr Evans esitas järgmised väljakutsed:

- oskustesüsteem on keskendunud kvalifikatsioonidele, mitte palgale või töövõimalustele ning tööhõivesüsteem on keskendunud tööle sisenemisele, mitte jätkusuutlikkusele ja arengule;
- rahastamine toimub tsentraalsete plaanide alusel, mitte individuaalsetel või tööandja nõudmisi arvestades;
- hetkel pakutavad teenused piirduvad agentuuris olemasolevatega, mis aga ei arvesta inimese tegelikke vajadusi.

Margaret Hilton (*Center for Educational of the National Academies in Washington*) tõi välja tulevikus vajaminevaid oskusi sisaldava uuringu (läbiviidud 2008. a) tulemused, millest mõned leiata siit:

- teeninduse ja teadustöö piirid hägustuvad, nt müügiinsenerid vajavad tehnilisi teadmisi ja suhtlemisoskust. Siit uus ametinimetus - *techno-service workers*: konsultandid, müügiinsenerid, tehnilise toe pakkujad, tarkvara paigaldajad ja *detailers*;
- vajatakse tundmatuid ja seni tunnustamata oskusi, mis sisaldavad meeskonnatööd, esteetilisi, sotsiaalseid, infovahetuse, aktiivse kuulamise ning hooldamisega seotud oskusi;
- karjääri edendamist tuleks toetada selliselt, et antakse

tunnistused spetsiaalsetele oskustele, nt dementse inimese hooldamine;

- kasvab nõudlus „pehmete“ oskuste järele nagu kohanemisvõime, loov probleemide lahendamine, enesejuhtimine ja -arendamine, süsteemne mõtlemine ja suhtlemisoskus.

Kolme päeva jooksul põimusid erinevad ettekanded osalema kutsutud riikide (13) esitlustega oma riigi lähenemisest töötajate oskuste arendamise teemal.

08.-09.12.2008 Ekspertide kohtumine teemal kvalifikatsiooniraamistikud rahvuslikust ja Euroopa vaatenurgast vaadatuna Viinis (osales Janne Järva)

Kohtumise eesmärgiks oli teada saada erinevate Euroopa riikide kvalifikatsiooniraamistike arengute kohta, st mida on tehtud ja missugused tegevused on (lähiajal) plaanis. Vastava teabe kogumiseks kutsuti kohtumisele esindajad 11-st Euroopa riigist (Eesti, Soome, Rootsi, Norra, Poola, Tšehhi, Saksamaa, Inglismaa, Iirimaa, Itaalia, Rumeenia) ning Austria riigi haridusametnikud.

Jens Bjornavold CEDEFOPist rõhutas riiklike kvalifikatsiooniraamistike arendamise tähtsust: „Ehkki Euroopa kvalifikatsiooniraamistik on oluline, on siiski tähtsam iga riigi enda vastava raamistiku välja töötamine ja arendamine.“ Ta lisas, et väga vajalikud on erinevate riikide ekspertide kohtumised ning kogemuste vahetamine. Õpiväljundid (*learning outcomes*) on ülioluline teema riiklike kvalifikatsiooniraamistike arendamise maastikul, kus kvalifikatsioonide tasemed peavad olema nendega (õpiväljunditega) seotud. Hr Bjornavold tõstatas küsimuse - kui tõsiselt riigid (tegelikult) tegelevad õpiväljundite väljatöötamisega?

Lisaks mainis ta, et EQF-i kaheksat taset ei tohiks lihtsalt üle tuua riiklikku kvalifikatsiooniraamistikku, tuleb luua oma süsteem ja sisu. Kuna kvalifikatsioonid on ülesehituselt ning sisult erinevad, on neid keeruline võrrelda. Kindlasti tuleks ära näidata, kuidas üksik kvalifikatsioon paigutub teiste hulka.

Lõpetuseks pani esineja erinevate riikide ekspertidele südamele, et riiklike kvalifikatsiooniraamistike arendamise puhul (elukestva õppe kontekstis) on tähtis leida ühenduslülid kutsehariduse ja –koolituse ning kõrghariduse vahel. Ka poliitilised reformid peaksid antud teavet selgemalt sisaldama. „Integratsioon“ on Jens Bjornavold`i ütluse kohaselt kõige tähtsam sõna riikliku kvalifikatsiooniraamistiku välja töötamisel.

Mike Coles (*Qualifications and Curriculum Authority*) tutvustas lühidalt Ühendkuningriigi kvalifikatsiooniraamistiku arendamist, millel on kaheksa taset (lisaks sisenemise tase) ning mis ei ole EQF-iga identne. Seda raamistikku planeeritakse hakata rakendama 2010. a.

Hr Coles tõi välja järgmised probleemid seoses UK kvalifikatsiooniraamistiku arendamisega:

- arvestuspunktide (*credits*) süsteemi on raske rakendada;
- Inglismaal ja Põhja-Iirimaa puudub kutse- ning kõrgharidust ühendav raamistik (Šotimaal ja Wales`is on see olemas);
- palju probleeme tekitab kõrgharidussektor.

Hr Coles tutvustas oma riigi võtmeideesid riikliku kvalifikatsiooniraamistiku teemal:

- kvalifikatsioonid peaksid paremini sobituma töötajate ja tööandjate vajadustega (sisu, struktuur, suurus, hindamismeetodid);
- kvalifikatsioonid peaksid lubama kõigile inimestele juurdepääsu õppimise tunnustamisele (sisenemise punktid, hindamismeetodid, moodulid);
- paremate oskuste andmine inimestele läbi kvalifikatsioonide tunnustamise;
- kvaliteeditagamise mehhanismide sobivus vastavalt kvalifikatsiooni eesmärgile, mis on juhitud vaba turu poolt.

Sjur Bergan Euroopa Nõukogust rõhutas oma esinemises (nagu ka eelkõneleja), et kvalifikatsiooniraamistike väljatöötamisel tuleb arvestada tööturu nõudmistega.

Ta jagas teavet, et enamus riike pole veel jõudnud õpiväljundite kirjeldusi sisuga täita, kuid tööga on siiski alustatud. Vaatamata sellele, et Euroopa riikide kvalifikatsiooniraamistike välja töötamine on väga erinevates staadiumites, soovitas hr Bergan olukorda tõsiselt võtta, sest riiklike kvalifikatsiooniraamistike tasemed on soovitatav sidustada EQFi tasemetega aastaks 2010.

TEAVITUSÜRITUSED JA KOOLITUSED

Õppeasutuste külastused

2008. aastal külastasime mitmeid koole, kus kohtusime kooli juhtkonna, õpetajate ning mõnel korral ka õpilastega. Külastuste eesmärgiks oli rääkida uutest kutsesüsteemi ja –hariduse arengutest Euroopa Liidus ning nende mõjust Eesti kutsesüsteemile. Tutvustasime, kuidas Kutsekojal on plaanis lähiaastatel kutsesüsteemi arendada ning mis muutused meie koostööpartnereid ees ootavad.

- 31. jaanuaril Tartu Kutsehariduskeskus
- 25. veebruaril Kuressaare Ametikool
- 28. veebruaril Haapsalu Kutsehariduskeskus (käsitöö)
- 11. märtsil Narva Kutsehariduskeskus (keemia-tööstus)
- 08. aprillil Haapsalu Kutsehariduskeskus (ehitus)
- 13. juunil Pärnu Kutsehariduskeskus (ehitus)
- 28. augustil Tallinna Teeninduskool
- 11. septembril Tallinna Transpordikool
- 19. septembril M.I. Massaažikool
- 10. oktoobril Hiiumaa Ametikool
- 21. oktoobril Piirivalvekolledž
- 23. oktoobril Tartu Kõrgemas Kunstikool ning Tartu Kunstikool
- 24. oktoobril M.I. Massaažikool
- 29. oktoobril Tallinna Tehnikakõrgkool (rõiva- ja tekstiiliala)
- 3. novembril Tallinna Tehnikakõrgkool (rõiva- ja tekstiiliala)
- 26. novembril Tallinna Tervishoiukõrgkool
- 15. detsembril Kuressaare Ametikool (ehitus)

7. mail toimus Tallinnas Õpetajate Majas VÕTA teemaline seminar kutse andjatele ja tööandjatele, kus arutati, kuidas VÕTA toetab/võiks toetada kutse andmist.

- <http://kutsekoda.a2.hz.adm.ee/est/kutsekoda/Tegemised/?newsID=5876>

Aasta lõpus toimus 2 infopäeva kutsekomisjonidele, kutset andvatele organitele ning kutsehariduskeskustele. Infopäeva eesmärgiks oli samuti rääkida uutest arengutest Euroopa Liidus ning nende mõjust Eesti kutsesüsteemile.

- 13. novembril Tallinnas, Tallink Spa hotellis <http://kutsekoda.a2.hz.adm.ee/est/kutsekoda/Tegemised/?newsID=6024>
- 9. detsembril Taageperas, Taagepera Lossis <http://kutsekoda.a2.hz.adm.ee/est/kutsekoda/Tegemised/?newsID=6032>

Koolitused

2008. aastal korraldasime kaks 3-päevast koolitust oma koostööpartneritele. Koolituse teemaks oli kompetentsipõhised kvalifikatsioonid ja kompetentside hindamine. Koolituse viis läbi Šotimaa ekspert Rogger Evans.

Koolitused toimusid:

- 1) 16., 23., 30. septembril
- 2) 18., 25. septembril ning 2. oktoobril

11. detsembril korraldas Kutsekoda koolituse kutse-nõukogude esimeestele ja Kutsekoja koordinaatoritele. Koolituse teemaks oli kutsestandardite hindamine ja uuendamine – kompetentsimudelite väljatöötamine ja rakendamine. Koolituse viis läbi Mait Raava.

Lisaks toimusid järgmised koolitused Kutsekoja töötajatele:

- 4.-5. veebruaril MS Office 2007-le üleminek (koolitaja: Kadi Tamm)
- 8. aprillil Koosolekute läbiviimine (I grupp) (koolitaja: Margus Esnar)
- 15. aprillil Koosolekute läbiviimine (II grupp) (koolitaja: Margus Esnar)
- 25. augustil Kvaliteedijuhtimine (koolitaja: Tiia Tammaru)
- 26. augustil Meediaga suhtlemine, kriisikommunikatsioon, videotreening (koolitaja: Märt Treier)
- 18. detsembril Korrektn eesti keel (koolitaja: Ebeli Pirso)

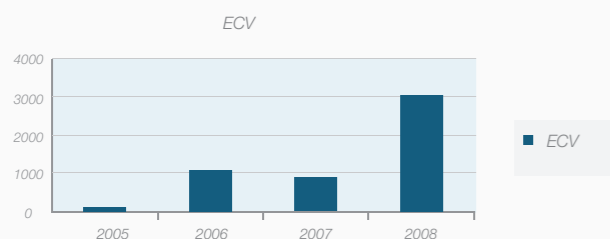

EUROPASSI KESKUS

2008. aasta oli Europassi Keskusele kolmas tegevusaasta. Rohkem tähelepanu sai sellel aastal koostöö erinevate organisatsioonide vahel. 2007. aastal alguse saanud õpirändevõrgustik osales 2008. aastal messil Teeviit ühisboksiga, et saada rohkem tähelepanu oma sõnumi tutvustamisel. Õpirändevõrgustikku kuuluvad peale Europassi Keskuse veel Karjääriteenuste arenduskeskus, EURES, Euroopa Noored ja Archimedes, Hakes ja YFU. Võrgusiku ühine sõnum on, et välismaal õppimine, töötamine või vabatahtlik tegevus tulevad inimesele alati kasuks. See näitab, et inimene on kohanemisvõimeline, avatud ning iseseisev - need omadused on hinnatud ka tööjõuturul. Õpirändevõrgustikuga koos telliti ka meediaprojekt, mille raames tutvustati sõnumit nii televisioonis, raadios kui ka ajalehtede vahendusel. Niisiis: „Maalt välja ja too tulevik koju!“. Oma boksiga osales Europassi Keskus messil „Intellektika“ ja EURES korraldatud Euroopa Tööpäeval. Võeti osa ka maikuu toimunud Euroopa Päeva raames korraldatud üritustest üle Eesti.

2008. aasta tõi mõningaid muutusi Europassi dokumentide sisu ja kasutamise osas. Novembris toimus kõikidele Europasside koordinaatoritele uue elektroonilise õpirändetunnistuse andmebaasi koolitus. Õpirände tunnistuse elektrooniline vorm on olnud väljatöötamisel juba keskuste loomisest alates. See

Europassi CV täitmine eesti keeles 2005-2008

lihtsustab tunnistuse täitjate tööd ning teeb statistika kogumise märksa tõhusamaks. Elektroonilist andmebaasi hakatakse kasutama 2009. aastal.

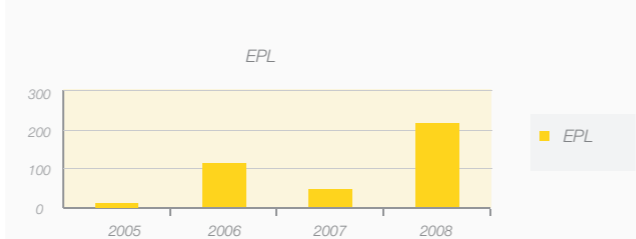
Teine oluline arendustöö läks käima Europassi CV vormi tõhusamaks ja kasutajasõbralikumaks muutmise osas. Eesti Europassi Keskuse juhataja oli aktiivne liige töörühmas, mis tegi Euroopa Komisjonile ettepanekuid CV vormi muutmiseks. Taanis viidi läbi uuring, mille eesmärk oli välja selgitada tööandjate arvamus Europassi CV kohta. Nii töörühma ettepanekute kui uuringu põhjal hakatakse välja töötama uut CV vormi.

2008. aastal kasvas Eestis Europassi dokumentide kasutamine. On näha, et inimeste teadlikkus Europassi kasutamise võimalustest on tõusnud. Õpirände tunnistusi väljastati 2008. aastal 392.

2008. aasta numbrites:

- ◇ Eesti Europassi Keskuse kodulehte külastati 29232 korral.
- ◇ Europassi portaali (<http://europass.cedefop.europa.eu/>) veebikeskkonnas täideti eesti keeles 3044 Europassi CV-d ja 217 Europassi keelepassi.
- ◇ Europassi dokumente täideti Eestist pärit kasutajate poolt 5122 korral (kõik keeled kokku).

Europassi keelepassi täitmine eesti keeles 2005-2008

KUTSEKOJA TEGEVUSEESMÄRGID AASTAKS 2009

1. Kutsesüsteemi uue kontseptsiooni ja kvaliteeditagamise printsiipide välja töötamine:
  - ◇ töötatakse välja meetodika vana ja uue kutseraamistiku (kvalifikatsiooniraamistiku) seostamiseks;
  - ◇ koostatakse kutsesüsteemi kvaliteedikäsiraamatu lähteversioon.
2. Kutsealade ja kutsete klassifitseerimine ja kataloogimine:
  - ◇ koostatakse tööturu ja kutsetegevuste kompetentsipõhiste prognoosiuuringute meetodika;
  - ◇ partneritega arutatakse läbi ja kiidetakse heaks kutsealade ja kutsete klassifitseerimise põhimõtted;
  - ◇ koostatakse IT ja masinatööstuse valdkonna kompetentsikataloogid.
3. Kutsestandardite koostamise meetodika kaasajastamine, kutsestandardite uuendamine:
  - ◇ uue kompetentsipõhise kutsestandardi vormi järgi koostatakse ja kinnitatakse 25 uut kutsestandardit;
  - ◇ 3 õppekavariühmas käivitatakse kutsestandardite ja õppekavade koordineeritud arendus.
4. Kutse andmise süsteemi arendamine:
  - ◇ koostöös partneritega töötatakse välja kutseharidussektori kvaliteedisüsteemi loomise alused;
  - ◇ töötatakse välja kutseoskuste kompetentsipõhise andmise meetodiline juhend;
  - ◇ pilootprojektina käivitatakse osakvalifikatsiooni andmine 5 kutsealal.
5. Kutsesüsteemi kompetentsikeskuse väljaarendamine, süsteemi rakendamisega seotud spetsialistide ning sidusgruppide koolitamine:
  - ◇ viiakse läbi seminar partneritele õppeasutuse lõpetamise ja esmase kutse andmise ühitamisest;
  - ◇ viiakse läbi seminar kutse andjatele kompetentsipõhise kutse andmise meetodikast.
6. Kutsekoja tegevuse tulemustest teavitamine:
  - ◇ korraldatakse kutsesüsteemi kui kvaliteedisüsteemi alane teavitusseminar;
  - ◇ meedias avaldatakse vähemalt 4 kutsesüsteemi arengut tutvustavat artiklit.

SUMMARY IN ENGLISH

The year 2008 was successful for the Kutsekoda both in terms of its main activities (administration of professional standards and the system for awarding professional qualifications, register of professions and system for international recognition of professional qualifications) and development of qualifications system.

As a result of our activities during first eleven years, we have developed a wholly functioning, open and flexible Estonian professional qualifications system. Thanks to the aforementioned system which is based on voluntariness, it has been possible to certify professional qualifications of approximately 36640 people in labour market, contributing essentially to the enhancement of competitiveness of Estonian workforce.

At the same time the year 2008 has also been a year of great changes. A new European Social Fund program "Development of Professional Qualifications System" was launched and new Professions Act was adopted, resulting in many essential changes.

In December 2008, the Kutsekoda moved to new premises located at Mustamäe tee 16, which provides good preconditions for even closer cooperation with our partners and much better working conditions for the employees of the Kutsekoda, in comparison with the previous situation.

The present Yearbook gives an overview of the most essential events of the Kutsekoda in 2008, the work of professional councils, development activities performed and the external experiences gained within a year.

We wish you a pleasant reading experience!

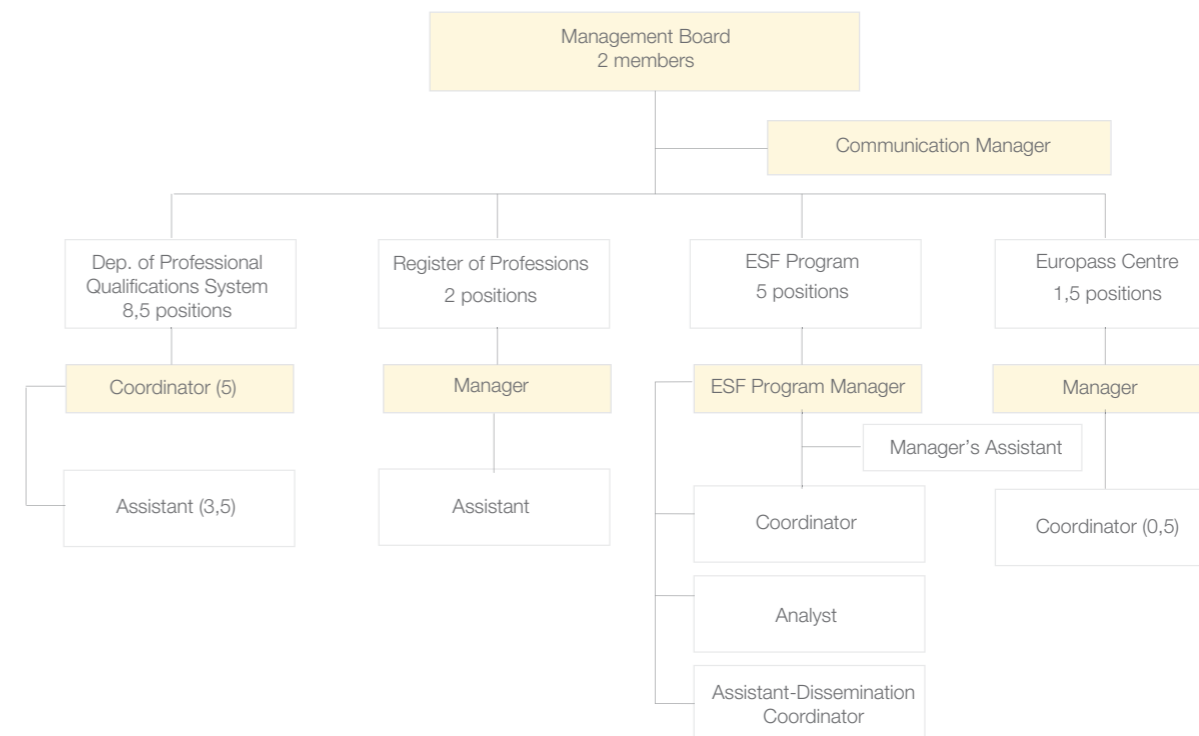

Olav Aarna
Member of the Board

Maaja-Katrin Kerem
Member of the Board

STRUCTURE

The activities of the Kutsekoda are managed by the Supervisory Board consisting of 6 members and the Management Board consisting of 2 members. The Supervisory Board plans the activities of the Kutsekoda, organises the management and exercises supervision over the activities of the Kutsekoda and the Board. In 2008, the Supervisory Board consisted of the following members:

- Tarmo Kriis Estonian Employers Confederation - Chairman
- Siim Raie Estonian Chamber of Commerce and Industry
- Jüri-Sander Vaikma Confederation of Estonian Trade Unions
- Jaan Kollist Estonian Employees' Unions' Association
- Janno Järve The Ministry of Social Affairs (until 01.09.2008)
- Thor-Sten Vertmann The Ministry of Social Affairs (from 01.09.2008)
- Andres Pung The Ministry of Education and Research

The Management Board consisted of two members: Olav Aarna (Manager, Analyst) and Maaja-Katrin Kerem (member of the Management Board, Manager of European Social Fund programme).

In 2008, there were 19 employees in the Kutsekoda:

- 9 employees in the Department of Professional Qualifications System
- 6 employees in the Department of ESF Programme
- 2 employees in the register of professions
- 2 employees in the Europass Centre

MAIN DEVELOPMENTS IN ESTONIAN PROFESSIONAL QUALIFICATIONS SYSTEM

Work in professional councils

In 2008, 16 professional councils were working under Kutsekoda. Within a year, 31 meetings of professional councils took place and in addition 21 written polls were carried out. 79 new professional standards were confirmed by professional councils, one organisation was awarded the activity licence for awarding professional qualifications: The Estonian Society of Heating and Ventilation Engineers.

Cooperation

In 2008, the Professions Chamber participated in the following international projects:

- ✧ Advanced E-Curricula and Mobile Tools for Interdisciplinary Modular Study (Interstudy)
- ✧ The exchange of experiences during the creation and testing of sectorial qualification frameworks and their drawing near to each other in the light of EQF (QF Embodiment)
- ✧ Experiences of the EQF in Agricultural sector (EQUFAS)

Innovations

On 22 May a **new Professions Act** was adopted by the Estonian Parliament which entered into force on **1 September 2008**. New draft Act was prepared within three years by the working group consisting of the social partners, who have analysed the previous development of the professional qualifications system. Better solutions for above all two problem areas were included in the draft Act:

- ✧ Better connections between the professional qualifications system and education system (persistent use of competence-based professional standards in development of curricula and quality warranting)
- ✧ Reducing inconsistencies in the system of professional standards, professions and professional areas.

In order to make better connections between the professional qualifications system and education system, the following innovations have been provided by new Act:

- ✧ The Act establishes a new 8-level qualification framework which will replace step by step the previous 5-level qualification framework; at the same time, the new qualification framework is compatible with common European qualification framework, making it easier to understand and compare the qualifications both in national and international level;
- ✧ Under specific conditions, there has been provided a possibility to award initial professional level upon completion of the studies in respective level in vocational educational institution, institution of professional higher education or at the university.

Information and dissemination activities

In 2008, we visited several schools, where we met the school administration, teachers and on some occasions also the students. The purpose of these visits was to discuss the new developments of qualifications systems and vocational education in the European Union and the effect thereof on the Estonian qualifications system. We made a presentation on the developments of qualifications system planned by the Kutsekoda in coming years and the future changes for our cooperation partners.

On 7 May, a seminar about the assessment and accreditation of prior study results and professional work experience (hereinafter: "VÕTA") took place in Õpetajate Maja in Tallinn for the people from awarding bodies and the employers, discussing how VÕTA supports/can support the awarding of qualifications.

At the end of year, 2 information days were organised for the qualifications committees, the bodies awarding qualifications and the centres of vocational

education. The purpose of the aforementioned information days was to discuss the new developments in the European Union and the effect thereof on the Estonian qualifications system.

In 2008, we organised 2 3-days trainings for our cooperation partners. The topics of competence-based qualifications and assessment of competence were discussed in these trainings. The trainings were carried out by the Scottish expert Rogger Evans.

On 11 December, training was organised by the Kutsekoda for the chairmen of professional councils and the coordinators of the Professions Chamber. The topic of the training was the assessment and innovation of professional standards – preparation and implementation of competence models. The training was carried out by Mait Raava.

Europass Centre

The year 2008 was the third activity year to the Europass Centre. In this year one has paid more attention to the cooperation between different organisations.

The pupil mobility network, which was commenced in 2007, participated in fair „Teeviit“ with a joint box in 2008, in order to get more attention presenting its message. Besides the Europass Centre, also the National Resource Centre for Guidance Unit, EURES, European Youth and Archimedes, Hakes and YFU belong to the pupil mobility network. The common message of the aforementioned network is that learning, working and doing voluntary work abroad are always useful for a person. It shows that a person is able to adjust, open and independent – the qualities which are also highly valued in the labour market. Along with the student mobility network, a media project was ordered as well, introducing the message both in television, radio and in the newspapers. Thus: „Out of the country and bring the future back to your home!“ The Europass Centre participated with its box in fair „Intellectika“ and in the European Working Day organised by EURES. The Centre participated also in the events organised within the framework of the European Day in May.

THE YEAR 2009

The activities of the Kutsekoda planned for 2009 are the following:

- ✧ Preparation of the principles for forecasting the development of vocational activities.
- ✧ Preparation of the principles for the whole concept of qualifications system and quality warranting.
- ✧ Establishment of the working methods and procedures of the classification and catalogue of vocations. Description of the structure of general framework and catalogue of the classification.
- ✧ Development of the methods for associating the learning outcomes with vocational levels.
- ✧ Updating the form of professional standard and instructions for the preparation thereof. Development of the methods for the adjustment of the professional standards with new framework.
- ✧ Development of 25 professional standards and preparation of the annex to the professional certificate.
- ✧ Preparation of general principles and instructions for awarding professional qualifications based on VÕTA.
- ✧ Development of the model of cooperation between vocational educational institutions and educational institutions and quality warranting and testing new principles.
- ✧ Commencement of awarding partial qualifications in 5 professional areas
- ✧ Preparation of the instructions for competence-based assessment of professional competences in 10 professional areas.
- ✧ Commencement of awarding qualifications in 6 professional areas according to new principles.
- ✧ Training, information and dissemination activities.

PILTE TOIMUNUD SÜNDMUSTEST AASTAL 2008

Kutsekoja kollektiiv 6. märtsil Lillepaviljonis 10. kutsesüsteemi aastapäeval

Sõnavõtud 6. märtsil Lillepaviljonis 10. Kutsesüsteemi aastapäeval: :
Olav Aarna (Kutsekoda), Toomas Tõnise (Eesti Olümpiakomitee), Andres Pung (Haridus- ja Teadusministeerium), Toomas Aadeiko (Türi Tehnika- ja Maamajanduskool), Tiia Randma (Kaubandus-Tööstuskoda), Jüri Riives (Eesti Masinatööstuse Liit), Sirje Hassinen (Omnia), Meeli Kaldma (Tallinna Teeninduskool)

Koostööpartnerite vastuvõtt
6. märtsil Lillepaviljonis

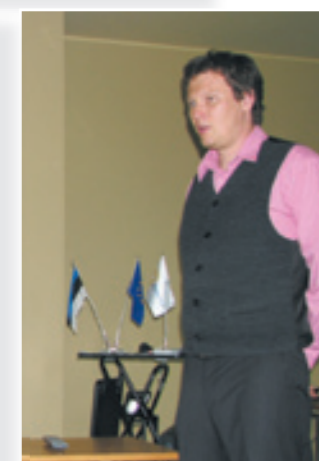

30. aprillil Europassi sündipäeva tähistamas Töö ja lõbu käsikäes

25.-26. august kvaliteedijuhtimise- ja meediakoolitus Laulasmaal

2. juunil mõttetalgud Nelijärvel

Kohtumine Soome turismivaldkonna kutsekomisjoniga 6. juunil

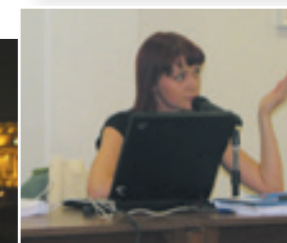

Kohtumine Läti konservaatoriga Riias 29. septembril

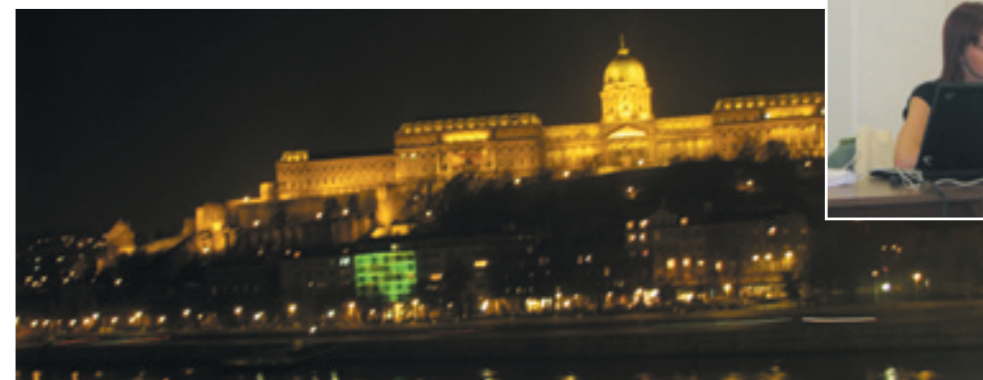

Kutsekoja infopäevad kutsekomisjonidele, kutse andjatele ning koolidele

*11. novembril Tallink Spa hotellis
9. detsembril Taagepera lossis*

*QF Embodiment projekti lõpuseminar
26.-28. novembril Budapestis*

Kutsekoda Teeviida messil 04.-06. detsembril Ettevõtlussaarel

Kutsekoja jõulud

ARTIKKEL: MAASTIKUEHITAJAD LUUAL JA TOKYOS

Urmas Grišakovi (Maastikuehituse kutseeksami komisjoni esimees) artikkel Kaubandus-Tööstuskoja Koja Teatajas, mis ilmus 11. märtsil.

Eesti Aiandusliidu korraldusel toimusid 17. jaanuaril Luual esimesed kutseksamid maastikuehitajatele. Kutset tulid taotlema 12 vastset Luua Metsanduskooli maastikuehituse eriala kaugõppe lõpetanut, kel kooli lõpueksam juba seljataga.

Kutseksam oli praktiline töö, kus kahekesi paaris töötades tuli projekti järgi, 9 tunni jooksul, välja ehitada, rajada, miniaiake mõõtudega 3x3m. 6 paari eksamitegijaid, kes sattusid loosi tahtel koos töötama, tegid selle töö siseruumis, Luua Metsanduskooli uues praktikahoones. Aiandusliit oli varem tunnustanud Luua Metsanduskooli kui sobivat maastikuehituse kutseeksami tegemise kohta. Kutseeksami läbiviimise kord, eksami projekt ja hindamise alused töötati välja Aiandusliidu kutsekomisjoni juures tegutseva ekspertgrupi poolt, kuhu olid kaasatud Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse ning eriala ettevõtjate esindajad. Eksamiprojekt nägi ette, et rajada tuleb betoonkivist jalgteed, ehitada paekivist kuivmüür, teha püsipuidust pergola, pergola alla laduda paeplaadidest platsike, istutada taimi ja külvata muru.

Seekord sattus nii, et kaugõppekursus koosnes ainult õrnema soo esindajatest, kuid betoonkivi panemise- ja paemüüri- ja paekivist platsi ehitamisega said nad kenasti hakkama. Sellise praktilise kutseeksami eelduseks oli varasem erialapraktika koolis ja toeks koolis omandatud teoreetilised teadmised.

Eesti Aiandusliidu poolt moodustatud hindamiskomisjon kontrollis objekti mahamärkimist, horisontaal- ja vertikaalseid pindu, iga tööloigu sooritamise oskust, tööriistade kasutamist, ohutustehnikast kinnipidamist ja üldist töömaad väljanägemist. Kõik 12 kutseksamile lubatud sooritasid eksami ja Eesti Aiandusliit omistas nendele maastikuehitaja kutse. Kooli lõputunnistus ja riiklik kutsetunnistus koos on tööandjatele selge märk, et need noorikud oskavad nii teoreetiliselt kui ka praktiliselt seda tööd.

Maastikuehitaja kutsenimena on Eestis üsna uus, kuid mitte mujal Euroopa riikides, kus see on väga teada-tuntud kutseala juba palju aastakümneid.

Euroopa maastikuehitajatel on juba 1963.a. alates oma üleeuroopaline katusorganisatsioon - ELCA – *European Landscape Contractors Association*, mille tööst võtab alates 1994 aastast osa ka üks Eesti aia- ja maastikukujunduse firma.

Eestis on kasutusel olnud ka haljastaja kutsenimi, kuid mitmete arutelude käigus jäi kutsealade nimede täpsustamisel sobivaks siiski maastikuehitaja, sest see vastab rohkem sellele tööle, mida tehakse urbaniseerunud linna- ja asulakeskkonnas elumiljöö loomisel. Haljastus ja haljastaja – need sõnad viivad mõtte rohkem rohelisele tööle ja taimedele, aga nagu öeldud, peab selle elukutse esindaja praegustes oludes tegema ka teetöid ja tugimüüre, puutöid ja veekogusid, mänguväljakuid ja piirdeid, treppe ja terrasse jm. Nii, et maastikuehitaja on täpne kutsenimi.

Maastikuehitaja elukutse populaarsusest annab tunnistust ka asjaolu, et kutsealade maailmameistrivõistlustel on esindatud 39 kutseala hulgas ka maastikuehitajad. Viimastel (järjekorranumbriga 39-ndatel) maailmameistrivõistlustel (*Worldskills 2008*) eelmise aasta novembri keskel Tokyo lähedal Shizuokas võistlesid 15 riigi parimad maastikuehitajad. Nelja tööpäeva jooksul tuli kaheliikmelisel võistluspaaril etteantud projekti järgi välja ehitada, rajada, terviklik aiaosa 7x7m. Ehitada tuli tugimüür langeva veega, veekogu, astmekivid vees, looduskivist platsike, täringukivist tee, jaapanipärane piirdeaed, muruvaibast muru ja istutusalaad koos taimedega.

Töid hindas rahvusvaheline kohtunike komisjon. Loomulik oli see, et kohtunik oma riigi võistkonna tööd hinnata ei saanud. Seekordsetel maailmameistrivõistlustel koduseinad aitasid ning võitjaks tuli Jaapani võistkond. Teist ja kolmandat kohta jagasid Prantsusmaa ja Saksamaa, mõlemale võistkonnale anti hõbemedalid. Järgmised maailmameistrivõistlused toimuvad Kanadas Calgaris 2-5 septembril 2009 ja ülejäämised Inglismaal Londonis 6-9 oktoober 2011. Võib-olla on siis võistlustules ka Eesti maastikuehitajad, sest enne tuleb läbi viia Eesti meistrivõistlused, et selgitada välja parim võistluspaar. Arvame, et nii asjaosalistel kui ka selle loo lugejatel on nüüd selge, kust tuli idee ja eeskujud sellisel moel maastikuehitaja Eesti kutseeksami läbiviimiseks.

KÕNE: 10 AASTAT KUTSETE SÜSTEEMI EESTIS

Kutsekoja juhataja Olav Aarna kõne 6. märtsil Lillepaviljonis, kus toimus kutseüsteemi 10. aastapäevale pühendatud koosviibimine.

Tavaliselt pühitseme me inimeste, organisatsioonide või asutuste sünnipäevi. Süsteemi sünnipäev tundub selles reas natukene veidra ja isegi erandlikuna. Kasvõi juba sellepärast, et raske, kui mitte võimatu on määratleda, kes on süsteemi vanemad või asutajad. Rääkida saab aga kindlasti süsteemi loojatest ja arendajatest. Kasutan oma mõtete edastamiseks analoogiaid, mis ei saa olla täiuslikud, võimaldavad aga vahel asjade olemust paremini esitada ja mõista.

Esimene analoogia on juubilarist Eesti Vabariigiga. Meie iseseisvusdeklaratsioon loeti esimest korda ette 23. veebruaril 1918. aastal Pärnu Endla teatri rõdult. Eesti kutsete süsteemi algus kuulutati välja 2. märtsil 1998. aastal Toompeal, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskoja keldris. Selles keskaegses keldris deklareeriti Eesti riigi kindlat soovi asuda süsteemi loomisele, mis oleks ühenduslikuks tööturu (ja mitte ainult Eesti tööturu) ning Eesti haridussüsteemi vahel. Tekitada piisavalt paindlik ja toimiv ühendusliku tööturu ja haridussüsteemi vahele, oli ja on kindlasti ambitsioonikas eesmärk.

Niisiis, täna oleme me siin eelkõige Eesti kutsete süsteemi loojate ja arendajatena. Aga ka selles rollis kanname me teatavat vanemlikku vastutust oma kümneaastase lapse eest ja ühtlasi rõõmustame tema edusammude üle. Julgen väita, et me oleme andnud oma parima, et meie ühine laps kasvaks jõudsalt ja oleks tubli. Arvan, et nõustute minuga: meie lapse varases nooruses pole me teinud suuri vigu, mis tema edasist arengut kahjustada võiks. Täna seaks iseloomustada seda last järgmine meetrika: 16 toimivat kutsenõukogu, 338 kutsealal kokku 669 kehtivat kutsestandardit, 86 tegusat kutset omistavat organisatsiooni ja nende väljastatud 29 892 kutsetunnistust. Kokkuvõtvalt võime rõõmuga tõdeda: päris suur ja tubli, see meie kümneaastane laps.

Algamas on aga teine kümnend meie lapse elus. Inimlapse jaoks on see üks keerulisemaid elujärke. Ka kutsete süsteemile on saabumas murdeiga. Mida see

tähendada võiks? Siinkohal kasutaksin ma kolmandat analoogiat.

Eesti kutsete süsteemi loomisel on võtmerolli mänginud muusikud. Mitmed neist on oma esimese kutse poolest koorijuhid. Selle tulemusena on protsessi esimesed kümme aastat kindlasti musikaalselt ja hästi juhitud. Kuna aga hääle- ja pillirühmade arv on kiiresti kasvanud, siis on ilmnenud hakanud ka mitmed ebakõlad, mis tükati kõrva riivavad. Põhjus on ilmselt selles, et ettekanne ei ole osutunud Bach'i 16-häälseks fuugaks hästitempereeritud klaverile. Noodivihikud on osutunud kutsete süsteemi keerulise teose ettekanne jaoks liialt auklikuks ja vaatamata interpreetide siirastele pingutustele, ei ole tulemus alati nõudlikku kuulajat rahuldav. Ja probleem pole mitte dirigendis, kontsert- või koormeisterites, vaid partituuris.

Siinkohal analoogiad ajutiselt lõpevad. Omades esimese kümne arenguaasta kogemust, teadvustades ilmnenud probleeme ja omades visiooni uuest kutsete süsteemist, saame me üheskoos asuda elukestvalt õppiva inimese ja tööturu vajadustele paremini vastava süsteemi kujundamisele. Oluline on seejuures, et me ei projekteeri uut maja tühjale väljale, vaid tahame olemasolevat maja kaasaegsemaks ümber ehitada. Ülimalt soovitan, et ehituse ajaks ei peaks elanikud isegi ajutiselt majast välja kolima. Oluliseks osaks selles rekonstrueerimisprojektis on täna Vabariigi Valitsuse poolt Riigikokku suunatud uus kutseseadus, mida võiks vaadelda kui meie ühise uue projekti lähteülesannet.

Täna teid kõiki senise entusiastliku ja missioonitundelise panuse eest Eesti kutsete süsteemi arengusse, soovin kõigile õnne meie lapse kümnendal sünnipäeval. Ühtlasi soovin, et meil jätkuks ka järgmiseks kümnendiks kannatlikkust, mõtteerksust ja missioonitunnet meie lapse arengu suunamisel ja toetamisel.

Elagu Eesti kutsete süsteemi loojad ja arendajad!

ARTIKKEL: KUTSETE SÜSTEEMIL ON ARENGURUUMI

Olav Aarna artikkel Õpetajate Lehes, mis ilmus 11. Aprillil
<http://www.opleht.ee/Arhiiv/2008/11.04.08/1.shtml>

Sõna „Kutsekoda” tuleks asendada „kutsete süsteemiga” rõhutamaks selle rolli ühenduslülina tööturu ja haridussüsteemi vahel.

1. aprillil rahvusraamatukogus toimu- nud konverentsil „Elukestev õpe – Eesti arengumootor?” küsiti, kuidas toetab Kutsekoda koostöös tööandjate ja õppeasutustega elukestvat õpet ja töötaja vastavust muutuvatele kvalifikatsiooninõuetele. Kutsekoda täidab eelkõige tugistruktuuri rolli.

Kutsete süsteemi on seni pigem kutsekvalifikatsiooni süsteemiks ni-metatud. Terminoloogilised muudatused sätestab riigikogu menetluses olev uus kutse- seadus.

Olles liideseks tööturu ja haridussüsteemi vahel, peaks kutsete süsteem toetama kahte vastassuunalist tegevust. Ühest küljest tuleb tööturu nõuded ja ootused inimeste tööalasele ettevalmistusele tõlkida oodatavate õpitulemuste ja õppekavade keelde. Teisalt on vaja hinnata inimeste ettevalmistuse vastavust nendele nõuetele ja ootustele. Seega peaks kutsete süsteem toimima kui kahesuunalise liiklusega magistraal, praegu see paljudes kutsevaldkondades ja -aladel kahjuks nii ei ole. Ja liiklusummikuid esineb mõlemal suunal.

Kutsete süsteemi keskmes on kutse-standardid. Kutsestandardite (juba ligi seitsmesaja) koostamisel osalevad eelkõige tööandjate ja töövõtjate organisatsioonid, sageli ka riigi- ja õppeasutuste esindajad. Mõnel kutsealal standardit siiski veel pole, mistõttu puudub lähtekoht õppekavade koostamiseks. Vahel aga ei kasutata olemasolevaid kutsestandardeid õppekavaarenduses.

Aluseks vabatahtlikkus

Üks Eesti kutsete süsteemi senistest põhimõtetest on olnud vabatahtlikkus. See on aga paremal juhul ühesuunaline. Mida tähendab siis lähtumine kutsestandardist? See haakub kõrghariduse vallas Bologna protsessi osana mõistega „väljundipõhised õppekavad”. Õppekava väljund on soovitud õpitulemused – see, mida inimene peaks teadma, millest aru saama ja

mida oskama. Igati loomulik ja eluterve lähenemine! Jääb üle vaid imestada, miks me väga sageli nii ei toimi.

Suuremal osal kutsealadest on kutse-alasele kompetentsusele ametliku tunnustuse (kutse-tunnistuse) taotlemine ja omamine vabatahtlik. Erandi moodustavad Euroopa Liidu (EL) direktiivide või Eesti õigusaktidega reguleeritud kutsealad (arst, ämmaemand, farmatseut, veterinaar, arhitekt jne), kus oskamatu tegutsemine võib kaaskodanikele (elu-)ohtlikuks osutada. Ilmselt kuulub siia ritta ka õpetaja eriala. Kui aga soovime ühitada (kutse-)õppeasutuse lõpetamise esmase kutse omistamisega, tuleb vabatahtlikkuse põhimõttest veelgi enam kaugeneda. Samas eeldab see ka realistlike esmaste (kutsealasse sisenemise) kutsestandardite koostamist.

Uue kutse- seaduse alusel ümberkujundatav kutsete süsteem peaks paremini võimaldama arvestada ja tunnustada varasemat töö- ja õpikogemust, ning muutma kvalifikatsioonid rahvusvaheliselt paremini võrreldavaks. Selleks võtsid Euroopa Parlament ja EL-i Nõukogu 14.02. vastu soovitus „Euroopa kvalifikatsiooniraamistik” (European Qualifications Framework, EQF), mis määratleb kompetentsuse kaheksa taset terminites: teadmised, oskused ning iseseisvuse ja vastutuse ulatus (pädevus). Soovitus rakendamise eeldab, et aastaks 2010 seovad EL-i liikmesriigid oma riiklikud kvalifikatsiooniraamistikud Euroopa raamistikuga ja 2012. aastast hakkavad kõik õppeasutused (nii taseme- kui ka täiendusõppes) väljastatavate tunnistuste ja diplomite lisadel ning akadeemilistel õienditel viitama vastava kvalifikatsiooni Euroopa raamistiku sobivale tasemele.

Kutsestandardid ka õpetajale

Eesti kutsete praegune raamistik on viietasemeline. Kutsetasemeid kasutatakse kutsevaldkondades paraku üsna erineval viisil. Üldhariduskooli õpetaja kutsealal on määratletud vaid üks, viies kompetentsuse tase, mille seos õpetaja ametijärkudega jääb enamikule ilmselt arusaamatuks. Samuti pole selge, kuidas kasutada sellist kutsestandardit õpetajate taseme- ja täiendusõppe õppekavaarenduses. Samas on kutseõpetaja puhul olemas III, IV ja V taseme standardid. Loodetavasti pakub uue raamistiku rakendamine

kutsete süsteemi korrastamiseks sisukaid võimalusi. Euroopa kvalifikatsiooniraamistik on mõeldud elukestva õppe raamistikuna ja seetõttu üldisem kutsete raamistikust. Kas Eestil on oma kvalifikatsiooniraamistik, mida Euroopa omaga siduda? Samalaadseid retoorilisi küsimusi võib ja peab veelgi esitama, see on igati loomulik väljakutse süsteemi arendajatele.

Kutsete süsteemi aluseks olevad põhimõtted ja mehhanismid võiksid olla mingil määral rakendatavad ka üldhariduse õppekavade arenduses. Kas selles vallas on olemas mingi kutsestandardi analoog? Inimese kutsestandardit pole Eestis ega mujal keegi ametlikult koostanud. Ometi võime öelda, et nii põhikooli ja gümnaasiumi riikliku õppekava kui kooli õppekavade koostamisel peaksime lähtuma vastava õppetase ja -astme „inimese kutsestandardist”.

Kaheksa pädevust

Tundub, et asjad on selles suunas liikunud. EL-i soovitus 26. septembrist 2006 „Põhipädevused elukestvaks õppeks” püüab määratleda, mida vajavad kõik inimesed, et tagada eneseteostus ja areng, kodanikuaktiivsus, sotsiaalne kaasatus ning tööhõive. Põhipädevusi

peetakse võrdset olulisteks ja neid on kokku kaheksa: emakeeleoskus; võõrkeeleoskus; matemaatika- pädevus ja teadmised teaduse ja tehnoloogia alustest; infotehnoloogiline pädevus; õppimisoskus; sotsiaalne ja kodanikupädevus; algatusvõime ja ettevõtlikkus; kultuuriteadlikkus ja -pädevus. Pädevust mõistetakse selles dokumendis kui asjakohaste teadmiste, oskuste ja hoiakute kogumit. Ilmselt on võimalik ja vajalik määratleda nende pädevuste (kompetentsuste) tasemed. Elukestva õppe kohta käivad õigusaktid ja normdokumendid kasutavad erinevat keelt. Eelkõige käib see mõistete „pädevus” ja „kompetentsus” tähenduse kohta. Et õigusakte (EL-i direktiivid ja soovitus, kutse- seadus, põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava jne) üheselt mõista, on vaja sellest mitmetähenduslikkusest loobuda.

Eesti kutsete süsteemil on veel tublisti arenguruumi. Kutsete ja üldisemalt kvalifikatsioonisüsteem ning nende areng on ehitatud üles huvirühmade koostöölle ja usaldusele. Olen veendunud, et senine koostöö jätkub ja laieneb. See annab lootust usalduse süvenemisele Eesti haridus-süsteemi vastu kõigis formaalse, mitteformaalse ja informaalse õppe vormides.

ARTIKKEL: ET KUTSEHARIDUS EI JÄÄKS VIIMASE VAGUNI ROLLI

Olav Aarna artikkel Õpetajate Lehes, mis ilmus 22. veebruaril 2008

Olles asunud koostama Eesti kutseharidussüsteemi arengukava aastateks 2009-2015, on väga aja- ja asjakohane esitada küsimus kutseõppe tänastest väljakutsetest, st sõnastada põhiprobleem ja luua tulevikuvision.

Poliitilise retoorika tasandil on vajadus liikuda teadmiste- ja innovatsioonipõhise Eesti suunas muutunud aksioomiks. Ometi ei näita tegelikkus erilisi märke selles suunas liikumisest. Põhiprobleemiks on siin, kuidas muuta haridussüsteem, sh kutseharidussüsteem Eesti teadmiste- ja innovatsioonipõhise arengu veduriks. Orienteerumine vaid tänase tööturu vajadustele ja eelsele õppemudelile jätab meid (viimase) vaguni rolli.

Kindlasti on tõsiselt väljakutseks muuta kogu kutseõppe läbivalt kompetentsipõhiseks. Äraseletatult tähendab see, et kõigi õppekavade koostamise aluseks on kutsestandardid ja olulisel määral ka vastavad riiklikud õppekavad ning samadele standarditele tuginevalt toimub ka kutse omistamine. Tähtis roll on siin

Euroopa kvalifikatsiooniraamistikul ja uueneval kutsete süsteemil kui liidesel tööturu ja kutseharidussüsteemi vahel.

Eelnevaga seotud oluliseks väljakutseks on ka kutse- õppeasutuse lõpetamise ja esmase kutse omistamise ühitamine. See on kõige otsesemalt seotud tervikliku kutseõppe kvaliteedisüsteemi loomisega, mille keskmes on iga kutseõppeasutuse pidevalt toimiv, usaldusväärne ja jätkusuutlik sisehindamise süsteem.

Lammutamist ootavad ka mõttetus ja isegi kahjulikud vaheseinad üldharidussektori, kutseharidussektori ja kõrgharidussektori vahel, mis pikka aega on takistanud haridussüsteemi terviklikku toimimist.

Aastaks 2015 on kutseharidus ühiskonnas väärtustatud ning tööandjate poolt ja rahvusvaheliselt tunnustatud. Kutseharidus vastab teadmiste- ja innovatsioonipõhise Eesti arenguvajadustele, st loob eeldused selliseks arenguks ning moodustab tervikliku ja sidusa osa elukestva õppe süsteemist. Ja lõpuks, kutseõppeasutuse lõpetamine ja esmase kutse omistamine on ühitatud.

Väljaandja: Sihtasutus Kutsekoda

Tallinn

Mustamäe tee 16

Tallinn 10617

tel 679 1700

faks 679 1701

kutsekoda@kutsekoda.ee